

Aydınlık

Sayı:14

Nisan 1923 – 1339

İçtimaî, terbiyevî, edebî aylık mecmuadır.

Münderecat

İktisat Kongresi'nden Sonra	Doktor Şefik Hüsnü
“Umumî İntihabat Arifesinde”	
İçtimaî Sınıflar ve Fırkalar	M. Vehbi
İktisat Kongresi'nde Amele Sınıfı	
Yeni Sanat (şiir)	N. H.
İştirakiyûn Beyannamesi	K. Marks, F. Engels
“Yeni Ruh”a dair	Şevket Aziz
Gençlere Hitap	Pierre Kropotkin
İstanbul Amele Sınıfı	
Şehrimizde İzcilik	

İdarehane: Nuruosmaniye Caddesi'nde İkbâl Kırâathanesi ittisâlinde

Tevzi mahalli: Babâli Caddesi'nde Çiftçi Kütüphanesi

Fiyatı 10 kuruştur.

1 Mayıs fevkalade nüshamız için şimdiden propaganda yapınız!

İktisat Kongresi'nden Sonra

"Umumî İntihabat Arifesinde"

Millî İstiklal Mücadelesi'ne atıldığından beri, memleketin mukarreratıyla doğrudan doğruya alakadar olmak azminde bulunduğunu izhardan bir an hâlî kalmayan işçilerimizin eline son zamanlar, kendilerini göstermek için birbirini müteakip iki mühim fırsat düştü: İzmir İktisat Kongresi, Meclis-i Millî intihabatı... Bunlar öyle fırsatlardır ki, kuvvetle istihsal edilmiş olan hakimiyet hakkını bilfiil istimal etmek iktidarına da malik olduklarını ve umumen kabul edilmiş bir tabir ile rüşd-i siyasîyi de haiz bulduklarını, diğer efrad-ı millet arasında ameleler de neticede ya ispat etmiş olacaklar, yahut bu işlerde henüz ehil olmadıklarını göstereceklerdir. Açıkçası, işçi sınıfı bir imtihan geçiriyor. Bu imtihanın neticesine göre, devlet işlerine bizzat ve bilfiil iştirak edip edemeyeceği anlaşılacaktır.

Herkesin bila-tereddüt itiraf etmesi lazım: bu güç imtihanın birinci kısmını, işçilerimiz büyük bir muvaffakiyetle geçirdiler. Amele grubunun İktisat Kongresi'ndeki ciddi ve bereketli faaliyeti, emekçi sınıfın diğer sınıflar yanında ve aynı seviyede muhterem bir mevki işgal etmesini mümkün kılan evsaf ve meziyetlere malik bulunduğu şüphe bırakmamıştır.

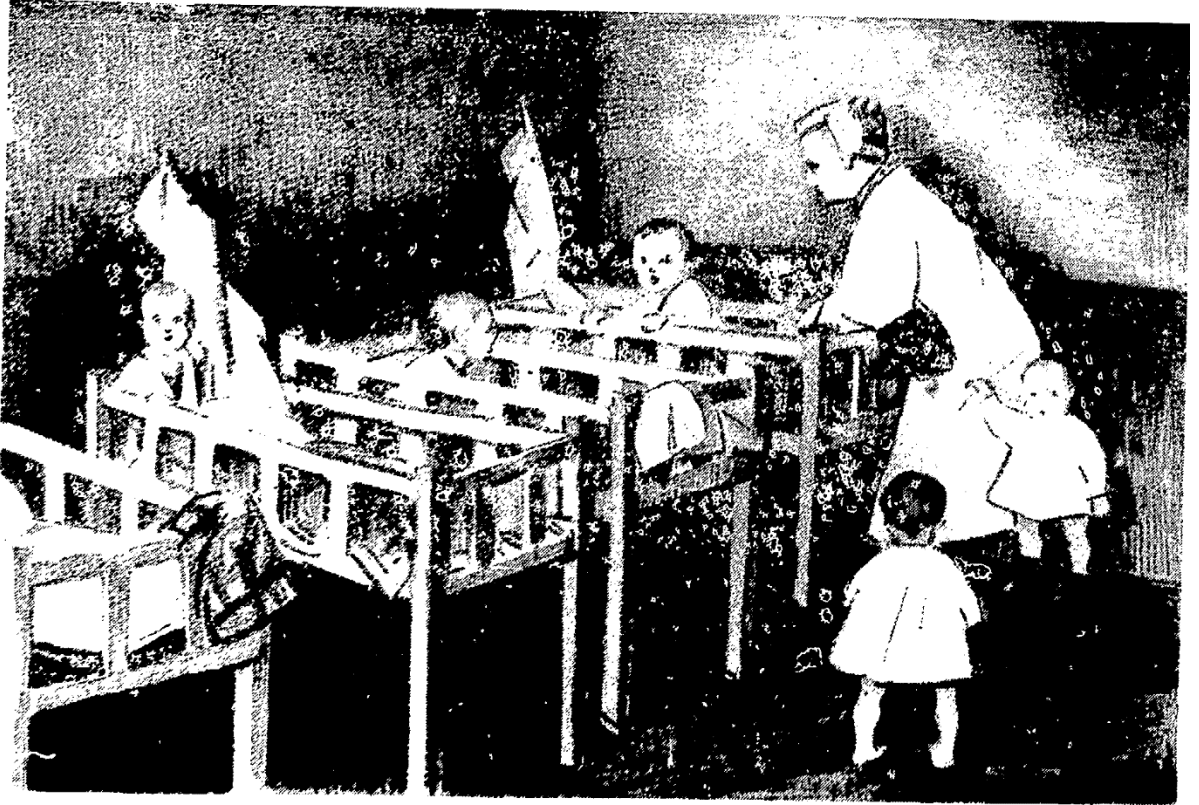
* * *

Aydınlık'ın 1 Mayıs fevkalade nüshası; renkli ve resimli bir kap derununda amele hayatına ait gayet zengin bir muhteviyatla ve müteaddit resimlerle intişar edecektir. Bu münasebetle karilerimizi, mecmuaları için vâsi mikyasta propaganda yapmaya ve yeni kariler ve aboneler kazanmaya davet ediyoruz.

Memleketimizin her tarafından gelen işçi sınıfı mümessilleri, İzmir'de buluşup görüştüler. Bu, Türkiye'nin işçilik tarihinde ilk defa vaki olan bir hadisedir. Yalnız bu imkânı hazırlamış olmasından dolayı İktisat Kongresi'nin kıymeti amele nazarında pek büyüktür. Son zamanlara kadar amele teşkilatlarının faaliyetleri daima mevziî kalmış, muhtelif merkezlerde bulunan işçiler arasında münasebet teessüs edememişti. İzmir'de yurdumuzun dört köşesinden gelen murahhasların teati-i efkâr etmesiyle, şimdiye kadar uzaktan uzağa az çok nazârî bir tarza yapılmasına uğraşılan ittihad-ı umumînin temelleri amelî bir tarzda hazırlanmış oldu. Maalesef bu faaliyetler esnasında da iş bozanlar çıktı, vâhi isnat ve iftiralar ortaya atıldı. Fakat, hissiyatına hâkim olan amele grubu, temkinine hâlel getirmedi. İşçinin inkılâpçı ruhundan gelen bir hamle ile nokta-i nazarının tebellür etmesine hail olanları, müspet bir iş meydana çıkarmaktan istinkâf edenleri kendi hallerine bırakarak el birliğiyle işçilerimizin asgari metalibini herkesin anlayabileceği basit maddeler şekline soktu ve kongre heyet-i umumiyesine arz etti. Zaten İstanbul Amele Teşkilatları Birlik Komisyonu'nun bilhassa tanzim ve tabettirdiği etraflı bir layihada, amelenin memleket iktisadiyatına nasıl bir cereyan verilmesini ve bu iktisadiyatın ne gibi esaslara dayanmasını arzu ettiği şerh ve izah edilmişti. Ciddi bir tetkik mahsulü olan bu vesikayı İstanbul'un resmî amele murahhasları, arkadaşlarına takdim ettiklerinden Amele Encümeni'nin işi bu suretle gereği gibi kolaylaşmıştı.

Bolşevik inkılâbını yapanlar [ortada: Lenin – sağında Çiçerin solunda Zinovyef. Alta sağdan sola: Rakofski, Kalinin, Rikof]

Sovyetler Rusya'sında çocuklara nasıl bakılıyor?

Bu sayede işçilerimizin, kendi haklarını ve sınıf menfaatlerine en uygun iktisat usullerini amelî bir tarzda müdafaa ve kabul ettirmeleri kabil oldu.

Kongre mukarreratını burada tahlil edecek değiliz. Bu hususta gazetelerde pek çok yazılar yazıldı. Ve bundan başka birçok matbu vesaik de, dağıtıldı. Bunları yeni baştan mevzubahis etmekte büyük bir fayda görmüyoruz. Önümüzdeki intihabat mücadelesi itibarıyla, büyük bir ehemmiyet ihraz ettikleri cihetle yalnız amelenin kabul ettirdiği bazı maddeler üzerinde biraz tevakkuf etmek istiyorum. Bunların içinde, amelenin intihap programına esas teşkil edecek gayet vâsi fikirler vardır. Yapılan müdafaa sayesinde bu tekliflerden birçoğu kongre azalarından gayri bazı hükümet ricaline de tasvip ettirilmiştir. Bugünkü ateşli mücadeleler esnasında, ileride işçilerimizin kurtuluşunu kâfil olan bu gibi noktalar üzerinde büyük mikyasta ve şiddetli bir propaganda yapmak vazifemizdir.

Evvela işçinin kendi meslekî hayatına taalluk eden cihetleri ele alalım. Kongre'de Avrupa'da olduğu gibi sendikalar teşkil ve onların delaletiyle grev ilan edilebilmesi ittifak ile kabul edilmiştir. İş müddetinin sekiz saati tecavüz etmemesi, gece işinde saatlerin çift sayılması, gündeliklerin asgari maişet fiyatından aşağı olmaması, kadın işçinin himaye görmesi de bu nevidendir. Bunları kabul ve tasdik ettiğini, efkâr-ı umumiye önünde alenen beyan etmeyen namzetlere bir tek amele, reyini vermemelidir. Sonra amelenin, devletin iktisadî siyasetine taalluk eden metalibi de vardır. Kongre'ye yapılan teklifleri tetkik edelim: Amele, bugün mevcut müşevveş ve hak ve adle uymayan çeşit vergiler yerine, ziraat, ticaret, sanayi ilh... membaı ne olursa olsun, teknil irad yekûnu üzerinden istifa edilmek üzere bir tek müterakki irad vergisinin ikame olunmasını, bu vergiden amelenin istisnasını, on bin liradan yukarı servetler üzerinden bir müterakki sermaye vergisinin alınmasını, mirasın da müterakki bir vergiye tabi tutulmasını, ferdî şirket inhisarlarının ilgasını, büyük teşebbüsât-ı sınıaiyeye ve ticaret-i hariciyeye devlet inhisarı şeklinin verilmesini teklif etmiştir. Bunlar da işçinin âtisi nokta-i nazarından gayet hayafî meselelerdir. Amele namzedi olarak ortaya atılacak olanlar, bu iktisadî metalibin de müdafasını imzaları altında deruhde etmedikçe müstahsil sınıfın müzaheretine nail olmamalıdır. Artık bu defa işçi muhtelif şahıslara ve fırkalara alet olmamalı... Rey hakkı ancak kendi meşru emellerini ve menfaatlerini müdafaa etmeyi her şeyden üstün bir vazife telakki eden hulus-ı niyet ve mefkûre sahibi, hakiki inkılâpçıların lehinde istimal etmelidir.

* * *

Bu defaki ilk Meclis-i Millî intihabı gayet müstesna şerait altında yapıyor. Sulh henüz imza olunmadığı cihetle, siyasî cereyanlar açıktan açığa kendilerini gösteremiyorlar. Ortada tahakkuk ettirilmiş gayet derin bir siyasî inkılâp var. Hiç şüphesiz bunun neticesi olarak hakk-ı tefevvukunu, imtiyazlarını kaybetmiş, en can alıcı noktasından cerihadar olmuş bir sınıf mevcuttur. Bu sınıfın irticakâr emelleri olmak lazım gelir. Fakat elan haricî düşman tehdidi altında bulunduğumuzdan, vatanperverlik hisleri bu emellerin izhar edilmesine mani oluyor. Sonra inkılâbımızı makbul görenler arasında onu inkişaf ettirmek isteyenlerle muhafazakâr temayüllere tebaiyet edenlerin siyasetleri de ileride yekdiğerine çarpışacak. Bugün istiklal-i millînin âlî menfaatleri, herkesi bu ihtilaf tohumlarını içinde boğmaya teşvik ediyor.

Fakat bütün gayretlere rağmen arzu edilen vahdetin muhafazasına imkân bulunamamıştır. Bir ve iki numaralı gruplar ve İttihat ve Terakki üç mihrak meydana çıkarmışlardır. Mamafih üç siyaset ortaya atılmıştır demeye dilimiz varmıyor. Biz henüz

maatteessüf üç değil, bir tek siyaset de fark edemedik. Anladığımız bir şey varsa o da siyasî ihtilaflardan ziyade şahsî münafaretler muvacehesinde bulunulduğudur.

Amele Partisi'ne göre mesele şu şekilde vazedilmiştir: Şahsî sultan hâkimiyetinin ilgası, hâkimiyetin bila-kayd ü şart millet efradına aidiyeti ve Büyük Millet Meclisi'nin, bütün devlet hukuk ve vezaifini, ma-fevk bir makamın tasdikine lüzum olmaksızın, sinesinde cem etmesi. Milletın bu pek kıymetli hukuk-ı muktesebesi her türlü siyasî münakaşanın fevkinde kalmak şartıyla her türlü siyasî mücadelelere cevaz verilebilir.

Bizce bu esasat-ı mukaddese üzerinde müttetik kalan fertlerden herhangi biriyle işçi sınıfının kendi sınıf metalibi üzerinde teşrik-i mesai etmesi imkân dâhilindedir. Ve etrafımızda yaptığımız müşahedata göre, işçilerimiz, elde akideleri tespit eden hiçbir program mevcut olmadığı için muhtelif numaraları taşıyan grupların heyet-i mecmuasını, Millî İstiklal davasının mücahitleri ve Halkçı İnkılâbı'nın amilleri telakki eder. İrticakâr etvarıyla nefreti celb etmiş birkaç şahıs müstesna olmak üzere millî hareket rehberlerine karşı, tanıdıkları numara ne olursa olsun, aynı hiss-i şükranı besler: ve siyasetleri işçi sınıfının inkılâpkâr nokta-i nazarına uygun gelmeyen içtihatlarla karşı hasım vaziyet almak hakkını muhafaza eder.

İlk safhasında intihabatın bize telkin ettiği fikirleri hulasaten arz ettik. Vaziyetin takallübatını yakından takip ederek, karilerimizi ilk fırsatta yeniden haberdar edeceğiz.

5 Nisan 923

Doktor Şefik Hüsnü

TÜSİ

İçtimaî Sınıflar; Fırkaların Teşekküllerinde En Mühim Amildir

Muhterem Ağaoğlu Ahmet Bey İngiltere fırkalarına dair verdikleri pek müfid ve kıymetli konferanslarına başlarken fırkaların teşekkül ve taazzuvu için iki büyük amilin tebellür etmiş olması lüzumundan bahis buyurmuşlardı:

Bunlardan birisi (Fikrî cereyanlar tebellürü, diğeri de sınıf mücadelelerinin şuurlu bir mahiyet almış olmasıdır.) demişlerdi ve sonra bu iki amil arasında tesir ve ehemmiyet itibariyle, mukayese yaparak gerek tarih, gerek menşe itibariyle ikinci amilin birincisinden tevellüd etmiş bulunduğunu ve ancak fikrî cereyanlar sayesinde ki muhtelif içtimaî sınıfların şuurlanarak siyasî mücadelelere atılmış olduklarını söylemişlerdi. Bu izaha nazaran muhterem üstadımız (sınıf fırkaları) amilinin (fikir fırkaları) amilinden tevellüd etmiş olduğunu kabul ediyor demektir. Bu neticeye vasıl olmamak için üstadın ifadelerini şu suretle anlamak istiyorum: Ahmet Bey demek istemişler ki fikrî cereyanlar içtimaî ve iktisadî sınıflar arasındaki ebedî ve tarihî farkı ve derinliği aydınlatmıştır. Yeniden doğum devriyle başlayan mücadelat-ı fikriye ile (zadegânlık, kilise ve teceddüperverler) arasındaki ayrılıklar aynı zamanda sınıfların şuurlanmasını temin etmiştir. Bu tarz-ı izahımla ifade etmek istediğim şey filhakika siyasî ve içtimaî mücadeleler hayatının taazzuv ve tebellür eylemiş timsalleri olan fırkaların teşekkül ve tevellüdünde en mühim amilin (içtimaî sınıf farkları) olduğunu söylemektir. Esasen hayatı ve kâinatı anlamak ve bunlar için bir hüküm ve kıymet vermekten ibaret olan (fikir)lerin, dinî fikirler, felsefî fikirler, içtimaî fikirler olsun, umumiyetle fikirler cihanının ilhamî bir akışla kendiliklerinden doğmuş ve tekevvün etmiş olmalarını kabul edemem.

Fikirlerin doğumundan evvel onları (seziş) halinde yaratarak sonra vazih, kati ve muayyen bir sada-yı iddia ile ortaya atan ve yeni doğmuş fikirlere feyzli bir gençlik, hâkim ve kudretli bir olgunluk ve nihayet ölüm ve zeval veren en birinci kuvvet (hayatın) kendisindedir.

Fikirler hayattan mevluddurlar ve onların cereyanı hayatın cereyanıyla müvazi gider. Hayatla beraber gidemeyen fikirler hasta, cansız ve mariz fikirlerdir. Ne garip bir tecellidir ki ölüme mahkûm bu cansız ve mariz fikirler müzic bir yapışkanlıkla daima ilerleyen hayattan ayrıldıklarını, geri kaldıklarını sezmezler ve onun seri ve nurlu revişine engel olmak isterler. Fakat ona seri ve nurlu bir şitabdır ki daima engellerini geriye fırlatmış ve onları ezmiş ve geçmiştir. Ölü fikirlerden kurtulan hayat-ı beşer yeni fikir cereyanları yaratır ve işte bu seyir ve ahenk hayat kadar ebedî devam eder gider.

* * *

Bütün memleketlerin tarihi, sınıf mücadeleleri tarihidir. Biz tarihi; tacidarlar ve kahramanların menkıbeleriyle dolu bir efsane olarak değil, belki muayyen bir asırda muayyen bir cemiyetin içtimaî ve iktisadî teşekkül ve taazzuvlarından doğan hareketlerin ve hadiselerin irae ve tahlilini üzerine almış olan bir (ilim) telakki edecek olursak o zaman bütün milletlerin ve bütün memleketlerin tarihlerini dolduran bütün cidallerin, harp cidallerinin, sulh cidallerinin hep (sınıf cidallerinden) ibaret olduğunu görürüz. Siyasî fırkalar sınıf cidallerinin zahirî timsalleridir. Fırkaların ayrıldığı fikir farkları, sınıfları birbirinden ayıran içtimaî ve iktisadî sebeplerin ifadeleridir. Sınıfların cidallerinde fikirlerin de mücadelesi vardır. Her sınıf-ı içtimaî cidalinde bir fikrin zaferi için uğraşır ve o fikrin zafer veya mağlubiyeti kendi sınıfının zafer ve hüsranıdır. Sınıf cidalleri tarih kadar kadimdir. Ve belki tarih, demin tekrar ettiğim gibi, bu cidallerin masallarından mürekkebe ve zamanların geçişiyle efsaneleşmiş bir kitaptır.

Eski Mısır'ın, eski Yunan'ın, eski Roma'nın tarihleri ve bütün ihtivasıyla kurûn-ı kadime tarihi sınıf mücadelatı tarihidir. Sınıf cidali hayattan ve sınıf farklarından doğan bir ateşle için için, derin derin daima devam ediyor. Asrımızın verdiği mana ile (firka hayatı), (siyasî hayat) şuurlanmış bir sınıf mücadelesi demektir. Bugünkü sınıf mücadelesi ve firka mücadelesi gibi şuurlu olmasa da bu cidal ateşi Mısır'dan, Yunan'dan, kadim Roma'dan başlayarak daima cemiyetlerin varlığında gizli bir yangın halinde mevcuttur.

Eski ve yeni milletlerin iktisadî hayatlarında takip ettikleri sistemler, o milletlerde (mesut) veya (mahrum) içtimaî sınıfları yaratmıştır. Esasen içtimaî sınıf demek, Berlin Darülfünunu iktisat müderrislerinden Sombart'ın dediği vechile, muayyen bir içtimaî ve iktisadî sistemi müdafaa eden (içtimaî bir küme), bir grup demektir. (İktisadî sistem) ihtiyacat-ı beşeriyei temin eden emval ve emlakın istihalden istihlake kadar geçen bütün safhalarına hâkim olan ve bunları tanzim eden hukuk ve teamül kaidelerinin mecmuundan mürekkebe bir (nizam-ı iktisadî)dir. Ve her (nizam-ı iktisadî) muayyen bir veya müteaddit iktisat prensiplerinden tereküp eder. (Kurûn-ı kadimenin) nizam-ı iktisadîsi hemen her memlekette Mısır'da, Yunan-ı kadimde ve Roma'da (içtimaî sınıf)lar yaratmıştı. Memleketin müdafaasını üzerine alan (cengâver askerî sınıf) kadim şehirlerin sekencesini teşkil eden (halk sınıfı) ve nihayet iktisadî mesai ve faaliyetin bütün yükünü üzerine alan (esirler sınıfı) teşekkül etmişti. Bu tarz-ı inkısamın netayici teşekkül-i içtimaî ve iktisadîden tevellüd eden içtimaî bir adaletsizlik idi. Hâkim ve serbest sınıflar mesut, esir sınıflar muzdarip ve meyustu. Roma tarihi bu meyus ve mahkûm tabakanın kıyam ve isyanlarını hikâyeye eder. (Kurûn-ı vustânın) nizam-ı iktisadîsi (suzeren) ve (vassal) (derebeyi) ve (esir-i arz) sınıflarını yarattı.

Kurûn-ı vustâ zarfında şehirlerin teşekkül ve inkişafı (şehirli halk) sınıfını da vücuda getirdi.

Fransa İnkılâbı'ndan sonra yeni bir sınıf-ı içtimaî, (proletarya) tekevvün etmeye başladı ve garpta sanayinin terakki ve inkişaf-ı fevkaladesiyle bu sınıf kesb-i azamet ve kudret eyledi. (Esir-i arz) olan azîm tabaka-i halkın işledikleri ve çalıştıkları toprağa malikiyetleri ve esaret-i arziyeden halasları muazzam bir (köylü) sınıf-ı içtimaîsini vücuda getirmişti.

İşte o asrın tarihi, o asırda yaşayan sınıfların mücadelatı tarihi olduğuna göre asrımıza takaddüm eden ve asrımızın mücadelat-ı siyasiye ve içtimaiyesinin amillerini ihzar eyleyen 19'uncu asırda belli başlı dört sınıf-ı içtimaî arasındaki mücadelatla mürur etmiştir. 19'uncu asrın sınıfları (asilzadegân), (şehirli halk) (sınıf-ı mutavassıt), henüz esir-i arz olan veyahut esaret-i arziyeden kurtularak hür ve müstakil taazzuv eden (köylüler) ve sermayedarlık nizam-ı içtimaî ve iktisadîsiyle tevellüd etmiş olan (proletarya) idi.

Yirminci asır; bu sınıfların birbirinden en gergin bir surette ayrılmış oldukları ve birbirleriyle en kanlı ve kahir cidallerle çarpıştıkları bir asırdır.

Yirminci asrın mücadelatını siyasî fırkalar tanzim ve idare etmektedirler. Vakıa asrımızda her firka mutlaka bir sınıf-ı içtimaînin müdafi-i yegânesi değildir. En muhafazakâr fırkanın rakip fırkalara karşı azîm halk ve amele tabakalarını kazanmak için programında içtimaî ıslahat esaslarını vaz eylediğini görmek kabildir. Ve yine görülmektedir ki tam bir surette iktisab-ı şuur etmemiş olan sınıflar hakiki menfaatleri hilafına diğer sınıfları temsil eden siyasî fırkalara taraftar olurlar.

Fırkaların esas ve sebab-i tekevvünü hakkındaki şu medhali itmam için maksat ve gayelerine göre umumiyetle asr-ı hazır fırkalarının tarz-ı inkısamı hakkında da biraz tafsilat vermek isterim:

(Fırka) içtimaî ve iktisadî siyaset ile iştilal eden bir taazzuvdur. İçinde yaşanılan hayat şartlarını cemiyete hâkim olan herhangi bir sınıf-ı içtimaînin menafiine muvafık gördüğü için ve şerait ve münasebat-ı hayatiyeyi muhafaza ve müdafaa etmek gayesiyle (fırka)lar teşekkül ettiği gibi, menafiini kendisinde temsil ve ifade etmek istediği diğer bir sınıf-ı içtimaînin necat ve refahı namına bu şerait ve münasebat ile mücadele ederek onları değiştirmek ve yerlerine yeni ve feyzli diğer şartlar ve münasebetler kurmak için de (fırkalar) teşekkül eder.

Bunun için asr-ı hazrın içtimaî ve iktisadî bünyanını merkez ittihaz etmek üzere umumiyetle fırkaları şu tarzda tasnif etmek kabildir:

Evvela – Asr-ı hazrın, Fransa İnkılab-ı Kebiri'nden beri, sınıf-ı hâkimi burjuvazidir. Burjuvazinin yani istihsal vasıtalarına temellük ve tasarruf ile bu vasıtaları işleten sınıf-ı içtimaînin menafiine uygun olan devlet sistemi; devletin faaliyetinde nizam-ı ammeyi muhafaza ve müdafaa eden bir kudret-i siyasiye olarak iktifa etmiştir. Tabir-i aherle bir (zabita devleti) olarak kalması ve fertlerin siyasî hukuk ve hürriyetlerini temin eylemesi ve iktisadî manasıyla

devlet denilen taazzuv karşısında fertlerin kudretli ve kudretsiz, vasıtalı ve vasıtasız tamamıyla hür ve yekdiğerleri arasında ferdî münasebet ve ahenk ile ferdî rekabet ve mücadele ile tamamen serbest olmalarıdır. İktisadî ıstılahıyla (liberalizm) hürriyetperverlik dediğimiz bu mektebin müdafii olan siyasî fırkalar her memlekette muhtelif nam ve unvanlarla türlü türlü şekiller irae ederler. Hakiki liberal fırkalar iktisat sahasında devletin müdahalesini asla kabul etmeyenlerdir.

İşte on dokuzuncu asırdan beri başlayarak zamanımıza kadar gelen burjuvazi sınıfının hâkimiyetine en uygun olan ve onların menafiini tamamıyla temsil eden bu fırkalardır.

Kurûn-ı vustânın nizam-ı iktisadîsinden arta kalan asilzadelerin, cesim arazi ve emlak sahibi olanların ve bunların menafi-i iktisadiyesiyle hem-ahenk menafie malik olan hükümdar ve hanedanlarının menafiini temsil ederek bünyan-ı devlette bu sınıfın kudret ve hâkimiyetini müdafaa eden fırkalar tabir-i marufuyla (muhafazakârlar) tamamıyla sağ bir vaziyet alırlar.

(Din ve mabedin) devlet teşekkülünde alakasını müdafaa ederek cemiyetin umumî hayatında din müessesesinin kudret ve hâkimiyetini müdafaa eden fikirleri temsil eden cereyanlar umumiyetle klerikal yani din fırkaları tarafından müdafaa olunur. Ve bunlar da liberal fırkalara nazaran maziperest ve yine sağ bir vaziyet alırlar.

Hem hükümdarın ve hanedanların, hem asilzade sınıflarının ve aynı zamanda hem büyük burjuvazinin hayat-ı cemiyetteki kudret ve hâkimiyetlerine karşı ekseriyet-i azime-i halkı ve onların menafi-i iktisadiyesini müdafaa eden ve fakat gerek vaz-ı kavanin, gerek icra-yı hükümet hususlarında diğer sınıfları tamamıyla bertaraf etmeyerek ve belki bütün içtimai sınıflar arasında bir vifak ve aheng-i içtimaî temini kabil olduğunu farz ve bütün sınıfların müsavat-ı siyasiyesini iddia eyleyerek (amme, camia hâkimiyetini) müdafaa eden (demokrat, halkçı) fırkalar iktisadiyatta halk ve camia namına devletin müdahale ve iştilak faaliyetini kabul ederler ve tam liberallere nazaran sol bir vaziyet alırlar. Devlet hayatında (köylü) sınıfının menafiini müdafaa etmek isteyerek bu sınıfın diğer sınıflar üzerinde hükümranîsini

temin etmek isteyen ve toprak meselesinde köylüler menfaatine vâsi ve cezrî ıslahat talep eden çiftçi fırkaları ise bu silsilede daha solda bulunurlar.

Asilzadeler hâkimiyeti ile olduğu kadar burjuvazi hâkimiyeti ile de mücadele esasını davalarının en canlı bir noktası olarak kabul ile sermayedarlık nizam-ı içtimaî ve iktisadîsini tamamen yıkmak ve bunun yerine tamamıyla başka ve tamamıyla yeni ve sa'yin hükümraniyeti üzerine sınıfsız nizam-ı iktisadî ve içtimaî vazetmek isteyen (inkılâp fırkaları) (sosyalist ve komünist fırkalar) tamamıyla solu işgal ederler.

İçtimaî ve iktisadî cidal hayatında ale'l-ıtlak her türlü müessesenin hükümranlığını reddeden ve fakat siyaset sahasında henüz müteazzıv bir tecelli göstermeyen (anarşizm) cereyanını fırkalar silsilesinde göstermeyeceğiz.

M. Vehbi

TÜSTAV

İnkılâp Türküsü

Artık bunaldık bıktık

Bir balta gibi çıktık

Bıktık, kan aktı bıktık

Yapmaya geliyoruz

Yeni seher önünde

Sevinenler önünde

Bu şaheser önünde

Tapmaya geliyoruz.

TÜSTAV

İktisat Kongresi için Amele Sınıfının Teklif Ettiği Esaslar

İktisat Kongresi – akim müzakerelerden ibaret kalmaz, müspet ve velûd bir neticeye müncer olursa – bugüne kadar muayyen bir istikamet ve usule tabi olmadığı için bulunduğu yerde bocalayan iktisadiyatımıza salim bir cereyan verecek, tabir-i mahsusuyla memleketimizi sarih bir iktisadî nizam veya siyasete malik kılacaktır. Bu iktisadî nizamın hangi esaslardan tereküp etmesi lazım geldiğini anlamak ve tayin etmek, ona temel teşkil edecek zeminin – yani memleket ile ahalinin – bugünkü vaziyetini göz önüne getirmek suretiyle ancak kabildir.

Bizi yaşatan topraklar, pek zengin madenleri ihtiva etmekle beraber bilhassa ziraata fevkalade elverişli havâssa maliktir. Birçok tarihî ve içtimaî sebeplerden naşi diğer iktisadî sahalarda geri kalmışız. Ve her şeyden evvel bir ziraat memleketi olarak temayüz etmekteyiz, fakat ziraî istihsale geçinmek, diğer beşerî faaliyetlerden müstağni kalmayı istilzam etmez. Ancak ilelebet iptidâî bir halde kalmaya razı olan milletler, hayvan rai etmek ve toprağı eşelemekle iktifa edebilirler. Asrî tekâmüle mazhar olmuş milletler meyanında bir mevki tutmak gayesiyle hareket eden Türkler, uzun zamanlardan beri ziraî istihsalı itmam eden sınaî istihsale de layık olduğu ehemmiyeti vermeye çalışmışlar; fakat ilmî esaslara tabiiyet ve makineciliğin terakkisi takip edildiği için, bu vadide bir mevcudiyet gösterememişlerdir. Bundan sonra terakki yolunda geniş adımlarla yürüyerek, garbın sınaî seviyesine yükselmek istiyorsak arazimizin tabiat ve kabiliyetine göre istihsalimizi tevsi ve tezyid etmek mecburiyetindeyiz. Bu da üç şarta mütevakıftır.

1- Fennî usullerle ziraatımızı ıslah ve tekemmül ettirerek, azami miktarlarda mevadd-ı ibtidaiye vücuda getirmek.

2- Vesait-i nakliyyeyi teksir ederek, bu mevadd-ı ibtidaiyenin tedavülünü ve sınaî merkezlere celbini teshil etmek.

3- Mevadd-ı ibtidaiyenin gittikçe daha vâsi mikyasta memleket dâhilinde işlenmesini ve mamul bir hale getirilmesini mümkün kılacak, bilhassa sanayi-i ziraiye müesseselerini çoğaltmak.

Bu işleri başaracak; azmiyle memleketi bir mamureye çevirecek unsurlar hangileridir? Diğer memleketlerde zengin burjuvazi sınıfı cesur teşebbüsleriyle, yoksul halk kitlelerini peşine takarak, işletmek suretiyle bugün gördüğümüz harikaları meydana çıkarmıştır. Bizde içtimaî teşekkülümüz neticesi böyle kudretli bir sınıfın taazzi edememiş olması milletin ekseriyet-i azimesi için aynı isabet olmuştur, hatırı sayılır bir yerli sermayedar sınıfı mevcut olduğunu inkâr etmek istemiyoruz. Maksadımız bu sınıfın şimdiye kadar sanayi ve ticaret âleminde mühim bir rol oynayamadığını ve bundan sonra da iktisadiyatımızın ihyasında bir amil olamayacağını kaydetmektir. Yalnız bu yerli sermayelerle memleketin ihyası matlub olsa, nihayet bulmaz uzun zamanlar beklemek icap edecekti. Hâlbuki bütün milletin arzusu, tabii inkişafın merhalelerini atlayarak, âtil geçirdiğimiz zamanları tazmin etmek ve garbın muavenetiyle bugünden yarına medeni bir devlet haline girmektir. Bu işte muvaffakiyetimizi kâfil en mühim sermayemiz, işçi ve köylümüzün iş, çalışma kuvvetidir. Millî hükümetimiz Avrupa sermayedarlarıyla adeta ortak olmaya mecburdur. Bizim namımıza konulacak sermaye hemen hemen arazimizin sakladığı servetlerle, milletin bu iş kuvvetine münhasırdır. Devede kulak kabilinden olan yerli sermayedarların getireceği şey hiç mesabesindedir.

Bu itibarla iktisadiyatımızın esasâtını tespit ederken, bütün millet demek olan işçi ve köylünün hazır ve müstakbel menafii düşüncelerimize hâkim olmalıdır. Yeni iktisadî nizamın

mihveri bu sınıfın ticaret ve refahı endişesi olmak iktiza eder.

Bu surette meselenin mukaddemâtını vazettikten sonra, Türkiye'nin imarı için, muhtelif faaliyet sahalarında işçi ve köylü nokta-i nazarından nasıl bir hatt-ı hareket ittihaz etmek lazım geldiğini araştıralım.

Bu faaliyet sahaları ziraat, sanayi, ticaret ve vesait-i nakliye olmak üzere dört türdür. Bunları ayrı ayrı tetkik edeceğiz.

Ziraat

Yaptığımız mukaddimedede her şeyden evvel Türkiye'nin bir ziraat memleketi olduğunu ileriye sürmüştük.. Maatteessüf pek geri kalmış bir ziraat memleketiyiz. Topraklarımızdan çıkarılması imkân dâhilinde bulunan mahsulâtın yüzde birini bile köylümüz istihsal etmekten âciz bir halde bulunuyor. Bunun mütenevvi sebepleri vardır: cehaletin derinliği, sakîm itiyadât, vesait-i nakliye fıkdanı, arazinin fena bir tarzda tevzi edilmiş olması, köylünün, ağaların ve murabahacıların soygunculuğuna maruz bulunması, köy işlerini tanzim ve köylüyü irşad vazifesiyle mükellef makamâtın lakaydisi ve ilh...

Bu feci vaziyete çare-saz olmak hayati bir meseledir. Zira istihsalâtı çoğaltmak, sanayiye yükseltmek gayeleri takip olunduğuna göre, memleket dâhilinde mebzul miktarlarda mevadd-ı ibtidaiye tedarikini mümkün kılmalıyız. Bu da ancak ziraatı azami derecede fayda verecek bir şekle sokmakla olur. Bu neticeye varmak için ne yapmalıyız. İtikadımızca milletin âlî menafiiyle tev'em olan, ekseriyet-i kahireyi teşkil eden erbab-ı mesainin menafiiini rehber ittihaz ederek ne yapılması icap ettiğini bervech-i âti tespit ediyoruz.

1- Ekseriya semtine bile uğramayan şehirli akar sahiplerine ait büyük çiftlikler istimlâk edilmeli. Mütihassısların nezaret ve idaresi altında, en son fennî usullerle ve makinelerle işletilerek numune çiftlikleri haline kalb olunmalı. Civar köylerin gençleri ve çocukları, bunlarda muayyen bir müddet çıraklık etmeye mecbur tutulmalı ve ziraat makineleriyle ve fennî ziraat usulleriyle istinas peyda etmeleri temin kılınmalı. Ziraat memurlarının, müfettişlerinin makarrı, şehirlerden ziyade bu çiftlikler olmalıdır.

2- Köylülerimizin en büyük kısmı, ihtiyacının dûnunda araziye maliktir ve çok defa bunu bile işleyecek vesaitten mahrumdur. Bu gibilerin ekserisi borca müstağraktır. Bunların vaziyeti ıslah edilmedikçe, zirâ istihsalin gereği gibi inkişafı imkânsızdır. Orta halli ve fakir köylüleri hal-i infirattan kurtarmaya matuf olmayan hiçbir tedbir bu vaziyete çare-saz olamaz. O halde köylüleri birleşmeye teşvik etmelidir. Bu hususta hükümete mühim bir vazife terettüp ediyor: Aynı mıntuka dâhilinde bulunan köylülerin istihsal kooperatifleri etrafında tevhid-i mesai etmelerine delalet etmek, bu kooperatiflerin tedarik etmek mecburiyetinde bulunacakları muhtelif ziraat makinelerinin, tamirhane levazımının ve sairenin icap ettireceği mebalîği, tesisi mukarrer olan köy bankaları, müsait şerait altında ikrâz etmelidir. Bu sayede köylü yalnız başına istifade etmeyi tahayyül bile etmediği birçok makinelerin temin ettiği sühuletle ve daha vâsi mikyasta zeriyâtta bulunmak imkânına mazhar olur. Her tarafta açılacak – ticaret faslında bahsedeceğimiz – alım satım kooperatifleri vasıtasıyla da, köylü, komisyoncuların, murabahacıların insafsız soygunculuğundan tahlis edilmiş olacaktır.

3- Türkiye'de bir arazi meselesi olmadığı – yani mevcut nüfusa nazaran arazinin vüsatı ihtiyaçtan fazla olduğu halde, pek fena bir tevzi neticesi, bazı taraflarda, bütün bir ülkeye, bir sancak dâhilindeki arazinin heyet-i mecmuasına tesahub eden beyler olduğu gibi, binlerle

köylüler de araziden mahrum bir esir hayatı geçirmektedir. Bu biçare köylü zümresinin müstacelen terfihi, seviye-i iktisadiyemizin yükselmesi için mübrem bir ihtiyaçtır. Memleketimizde pek çok hâlî arazi mevcuttur. Mahalline göre ya bu hâlî araziden, yahut istimlâk edilecek büyük çiftliklerden bu yoksullara yer göstermek ve köy bankalarının muavenetiyle tedarik edecekleri müşterek makineler ve alât ve edevat ve hayvanat sayesinde köy komünaları şeklinde bir işletme tesis etmelerine delalet etmek icap eder. Böyle bir müşterek işletme temeli kurmak mümkün olamayan yerlerde bu gibiler ya sanayi-i ziraiye merkezlerine sevk olunmalı yahut kendilerine ihtiyaçları nispetinde arazi verilmelidir.

4- Ecnebi sermayedarların gelip son sistem çiftlikler kurarak, köylümüzü boğaz tokluğuna istismar etmesi tecviz edilmemelidir. Bu bizim bizzat idare edebileceğimiz bir sahadır. Garp sermayesinden yalnız sanayi ve inşaat-ı nakliye hususlarında istifade etmeliyiz.

5- Gerek sanayi-i ziraiyede, gerek zengin köylüler nezdinde gündelikle veya maaşla çalışan ziraat amelesine; şehir ameleleri için tadad edeceğimiz iş şeraitinden istifade hakkı bahşolunmalıdır.

6- Daima fakir köylünün istismarını mucip olan muhtelif ortaklık ve yarıcılık usullerinin tatbiki menedilmelidir.

7- Aşar vergisi yerine, bir tek irad vergisi ikame olunmalıdır. İrad yükseldiği nispette vergi nispeti de artmalıdır.

8- Hiçbir borca mukabil köylünün toprak, alât-ı ziraiye ve hayvanatının ve bir senelik yiyecek erzakının sattırılmayacağını tarif eden bir kanun yapılmalıdır.

9- Lâakal her kaza merkezinde ziraat makine ve alâtı için birer tamirhane küşad ve ucuz bir bedel mukabilinde köylünün istifadesini temin etmelidir.

10- İptidaî tahsili meccanî ve mecburî kılarak, köylünün cehaletten kurtulmasına yardım etmelidir.

Sanayi

Memleketimizde sanayi namına mevcut belli başlı müesseseler, nadir istisnalarla, ecnebilere aittir. Bundan sonra da maalesef aynı hal devam edecektir. Sanayinin terakki ve inkişafını istiyorsak muhakkak garp sermayedarlarına müracaat veya onlardan gelecek teklifleri kabul mecburiyetindeyiz. Zira fevkalade pahalıya mal olan son sistem makinelerin ve fabrika levazımının bedelini yerli sermayelerle tediye imkân haricindedir. Bu suretle ecnebilere verilecek imtiyazâtın şeraitini tetkik etmek ihtiyacıyla karşılaşyoruz. Bir de yerli sanayii temsil eden küçük sanatkârların vaziyeti ve bunlardan ne suretle istifade edilebileceği meselesi vardır. Bu bahiste de çalışan kitlelerin nokta-i nazarlarını madde madde teşrih edeceğiz.

1- Millettin; memleketimize hulûl edecek garp sermayesinin iktisadî esareti altına düşmemesi için, evvelce de dediğimiz gibi, imtiyaz taliplerine karşı hükümetimizin münhasıran bir erbab-ı mesai mümessili gibi davranması ve sa'yin hukukunu sıyanet etmesi lüzumu aşikârdır. Sa'yin hukuku dediğimiz zaman yalnız işçinin iş hakkından bahsetmek istemiyoruz. Sermayedarın getireceği makinelere, alât ve edevata kıymet verecek millet efradından olan işçilerdir. Ve onların istihsal membaı haline getireceği tesisat; mümkün olduğu kadar kısa ve mesela yirmi beş seneyi geçmeyen, kısa bir vade hulûlünde, millete iade

olunmalıdır.

2- İmtiyaz müddeti zarfında istihsalâtın muayyen bir miktarından fazlası sermayedar ile devlet arasında taksim edilmelidir.

3- İmtiyazlara hiçbir zaman inhisar şekli verilmemelidir. İnhisar hakkı yalnız devlete ait olmalıdır.

4- Hükümet umumi bir istihsal programı tatbikine lüzum gördüğü takdirde masarifi tesisiyesiyle mütenasip, evvelceden tespit edilmiş bir tazminat tediyeye etmek suretiyle imtiyazı feshetmek hakkını muhafaza etmelidir.

5- Gayet etraflı düşünülerek tanzim edilmiş bir işçi hukuku kanun ve nizamı, imtiyaz verilirken, sermayedarlara imza ettirilmeli ve orada mazbut iş şeraitine riayet etmeleri temin olunmalıdır.

6- Ecnebi işçi istihdamına ihtiyaç olursa, bunların Türk işçilerinin tabi olacakları şerait dâhilinde çalıştırılmaları lazımdır.

7- Yeniden ecnebi nüfuz daireleri meydana gelmesine mani olmak için aynı mıntıkada bir devlete mensup sermayedarlara müteaddit imtiyazlar vermemelidir. Muhtelif milletten olan sermayedarların aynı sahada cem olmasına itina olunmalıdır.

8- İktisadî teşebbüslerden vuku bulan temettüâtın yine memleket dâhilinde kullanılmasını temin maksadıyla, işletmenin devlet kontrolüne tabi tutulması muvafık olur.

9- Avrupaî büyük sanayinin memleketimize döktüğü ehven fiyatlı fabrika mamulâtının, derin bir inhitata düşürdüğü küçük sanatkâr ve esnafların rekabet sahasında idame-i mevcudiyet etmelerine imkân-ı maddi kalmamıştır. Bugün küçük sanatkâr hayatını ifna edercesine çalıştığı halde, ancak bir ekmek parası çıkarmaya muvaffak olmaktadır. Yarın buna da imkân bulmayacak, aletini satıp, bir fabrikaya amele yazılmaya mecbur olacaktır. Fakat onu bu meyus vaziyet içinde bırakmak doğru değildir. Hal-i infiradda kaldığı müddetçe gerçi kendisi için çıkar yol yoktur. Fakat bu küçük sermayeler bir arada mezcedilmek suretiyle, asrî vesait-i mihanikiyeden istifadeye medar olacak bir kuvvet meydana çıkarmak imkânı vardır. Bunun için ve tıpkı küçük köylü hakkında teklif ettiğimiz gibi sınaî istihsal kooperatifleri, gayet müessir bir devadır. Bu sınaî istihsal dernekleri, küçük esnaf ve sanatkârlar için yegâne kurtuluş kapısıdır. Ve aynı zamanda millî istihsal nokta-i nazarından gayet velûd bir teşebbüs teşkil ederler. Bu nevi imalâthane ve fabrikalarda daha ziyade asıl alakadarlar bizzat çalışacaklarından, iş şeraitinin, matluba muvafık olacağı tabiidir.

10- Bilhassa tatbikî ihtisas mekteplerine pek büyük bir ehemmiyet vermek ve bunların sanayi merkezlerinde küşadına dikkat etmek elzemdir.

- Ticaret –

Bazı taraflardan teklif edildiği gibi bir takım himayekar tedbirlerle yerli tüccarın mevkiini ve ehemmiyetini i'lâ mümkün olduğunu farz etmek pek vâhî bir fikirdir. Esasen tüccarlarımızın kendi başlarına iş görecek kabiliyette ve garp sermayesinden müstakil bir halde olduğunu iddia etmek gülünç olur. Memleketimizde ticaretle iştigal edenlerin yüzde doksanı, sadece ecnebi firmalarının vasıtası, komisyoncusudur. Bu itibarla ticarete salim bir cereyan vermek için başka anasıra istinat etmek zaruretindeyiz. Bu da ancak alım satım kooperatifleri olabilir. Memleketi adeta bir kooperatif şebekesinin ihata etmesi şayan-ı arzudur. Bu

kooperatifler vücut buldukça dağınık bırakılmamalı, bir teşkilât altına alınmalıdır.

1- Her ziraat ve sanayi istihsal kooperatifleri bulunan yerde alım satım kooperatifleri açılmalı. Bu kooperatifler bir birlik teşkil etmeli ve bütün memleket kooperatifleri bir heyet-i müttehede vücuda getirmelidir.

2- Hükümet bunların teşekkülüne yardım etmeli ve meydana geldikten sonra da onlara resmî bir mevcudiyet tanımalıdır.

3- Her şeyde olduğu gibi alışılmadığı, halkımızca mümares ve istinas olmadığı için, belki kooperatiflerden ilk zamanlar ümit olunan neticeleri almak mümkün olmaz. Hükümet bunu nazar-ı dikkate alarak, Avrupa'da kooperatiflerin hayret-aver inkişafa malik bulunduğu memleketlere, bilhassa kooperatif teşkilatlarını tetkik ve tetebbu için mütehassıslar göndermeli, tecrübesizlik ve vukufsuzluk yüzünden, bu müessesâtın halk nazarında rağbetten düşmesine mani olmalıdır.

4- Memleket dâhilinde ticaret tamamıyla serbest olmalı. Fakat ticaret-i hariciye yani ithalât ve ihracat ticareti hükümetin inhisarı altında bulunmalı ve Türkiye kooperatifler ittihadı teşekkül edince bu inhisar kendisine devrolunmalıdır.

- Nakil Vasıtaları -

Mahallî ve mevziî bir tarzda ziraat ve sanayinin terakkisi için ne kadar emek sarf olursa, naklî vasıtaları ıslah ve tezyit edilmedikçe, bu gayeye vusul mümkün değildir. Avrupa'nın terakkiyât-ı maddiyesi, berrî ve bahrî nakil vasıtalarının inkişafını müteakip, malum olan cesametleri bulmuştur. Muntazam yollardan, şimendifer hatlarından mahrum olan yerlerde istihsalât, bir sancak veya vilayetin ihtiyaçları ile tahdit edilmeye mecburdur. Fazla mahsulât vücuda getirmeye imkân olsa bile, sarf edilemeyeceği için, buna çalışmakta müstahsil için bir fayda tasavvur olunamaz. Bu mütalaâta mebni tekâmül-i iktisadîmize; yolları ıslah etmek ve memleketin her tarafına bir hutut-ı hadidiye şebekesi germek suretiyle başlamak zaruretindeyiz. Buna muvaffakiyet elvermek için yine ecnebi sermayesinden istifade etmek icap edecektir. Şimendifer kumpanyalarına bahşedeceğimiz imtiyazlarda, sanayi bahsinde kaydettiğimiz hususâta riayet etmekle beraber, meselenin ehemmiyet-i azimesine mebni bervech-i âti nukatı da ayrıca nazar-ı itibara almak lazım gelir:

1- Mümkün olduğu kadar şimendifer hatlarını bizzat devlet inşa ettirmeye gayret etmelidir.

2- Ecnebi şirketlere bu iş havale edildiği takdirde de muhakkak bir surette lâakal nısf-ı sermaye hükümete ait olmalıdır.

3- Kilometre teminatları ilga edilmelidir. Bu suretle hükümetin muavenetine istinat ederek, kumpanyaların işletmelerini ihmal etmelerine imkân bırakılmamış olacak ve devlet hazinesi ağır bir yükten kurtarılacaktır.

4- Ecnebi sermayenin alakadar olacağı hatlar, daha ziyade belli başlı merkezleri yekdiğere rabteden umumi büyük yollardır. Fakat yalnız bunların mahallî ihtiyaçları tatmine kifayet etmeyeceği aşikârdır. Talî derecede ehemmiyeti olan mahaller de, ana hatlara, küçük demiryollarıyla rabt ve ilsak edilmelidir. Ve bu hatların inşasına münhasıran yerli ahali tarafından teşebbüs olunmalı. Ya sancak ve vilayet idare-i hususiyeleri bizzat bu işle meşgul olmalı, yahut bunu deruhte etmek arzu eden müteşebbislere; vâsi mikyasta sühulet ve

muavenet ibraz edilmelidir.

5- Ecnebi Şimendifer kumpanyaları ekseriya diğer sınaî ve ziraî işlerde de medhaldar olduğundan, galî tarifeler vazıyla, bazı ziraî ve sınaî mahsulâtın nakil ve tedavülünü iŐkâl edebilirler. Buna mahal vermemek için tarife hususunda kumpanyaların serbestisi tahdit edilmeli. Mühim müessesât-ı sınaiyeye ve kooperatiflere, vaziyet-i iktisadiyeyi bi't-tedkik, Şimendifer idareleriyle müŐtereken nakliye ücretlerinin tespiti hakkı verilmelidir.

6- Memleketimizin en mühim bir işçi zümresini de Şimendifer amelesi teşkil edeceğinden bunların sıyanet ve terfihi zımında, umum işçi hukukundan maada kumpanyalara kabul ettirilecek iş nizamnamesine, çalışma Şeraitinin hususiyetine göre, münavebe usulü, ikamet ettiği mahalden uzakta geçirmeye mecbur olacağı zamanlara ait amele tahsisatı ve saire gibi mevad ilave olunmalıdır.

7- Evvelce bazı kumpanyalar için yapıldığı gibi bundan böyle hat güzergâhında muayyen miktarda arazi üzerinde sermayedarlara hakk-ı temellük bahŐetmekten ictinap edilmelidir.

Amele ve İŞçi Sınıfının Resmen Kabul Edilmesini Talep Edeceği Hukuk-ı Esasiyesi

Buraya kadar teşrih ettiğimiz iktisadî faaliyetlerde en mühim vazifeyi görecek olan amele sınıfıdır. Arz ettiğimiz Şekilde istihsalâtın tanzimi, erbab-ı mesainin umumi hukukunu kâfil ise de, günü gününe olan faaliyeti esnasında, işçinin ferdî kuvvetiyle müdafaasından âciz kalacağı bir takım hukuku vardır. Bu hukuk heyet-i içtimaiyenin tasdik ve kabulüne iktiran etmiş ve bir düstur halinde zapt ve tespit edilerek Őirketler, kumpanyalar, matbaalar ve alelumum imtiyaz sahipleri için muta' olmak iktiza eder. Böyle bir iş düsturuna dercedilmesi icap eden mevaddın en mühimleri Şunlardır:

Bundan evvelki nüshamızın 335-336 sayfalarında Kongre münasebetiyle ileri sürdüğümüz 23 madde Birlik Komisyonu tarafından aynen kabul edilmiş ve zirdeki madde ilave edilerek Kongre'de teklif olunmuŐtur.

Madde 24 – Őirketler, fabrikalar, kumpanyalar ve matbaalarca her sene ameleye verilecek ikramiyenin müsavaten tevzii.

Yeni Sanat

Bana bak,

Hey..

Avanak!

Elinden o zırlıtyı bıraksana;

Sana

üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

yaramaz.

Bana bak,

Hey..

Avanak!

Üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

dağlarla, dalgalarla kütleleri

ileri

atlatamaz.

Üç telli saz

yatağını değiştirmek isteyen

nehirlerden :

| köylerden, şehirlerden |

aldığı hızla,

milyonlarla ağzı

bir tek

ağızla

güldüremez,

ağlatamaz.

Hey!

Hey!

Üç telli sazın

üç telinde öten üç sıska bülbül öldü acından

Onu attım köşeye.

Hey!

Hey!

Üç telli sazın

ağacından

deli tiryakilere

içi afyon lüleli

bir çubuk

yaptılar.

He..y!

He..y!

Dağlarla dalgalarla dağ gibi dalgalarla dalga gibi dağlarla

başladı orkestram.

Ona

kommuna

maestra...

Ağır sesli çekiçler

sağır

örslerin kulağına

Hay..kır..dı!

Hey..

Hey..

Sapanlar güleşiyor

tarlalarla.

Coştı çalgıcı başı

esiyor orkestram

Dağlarla dalgalarla dağ gibi dalgalarla dalga gibi dağlarla

N. H.

İştirakiyûn Beyannamesi

Yazan: K.Marx ve F. Lenin

Tercüme eden: Doktor Ş. Hüsnü

54- Cereyan-ı ahval ile sınıf farkları zail olunca bütün istihsal, şirket halinde olan efradın ellerinde temerküz edince, iktidar makamları siyasî vasıflarını zayi edeceklerdir. Doğru söylemek lazım gelirse siyasî iktidar, diğer bir sınıfı ezme amacıyla bir sınıfın teşkilat altına alınmış iktidardır. Burjuvazyaya karşı mücadelesinde zaruri bir tarzda sınıf birliğini vücuda getirecek, bir inkılap ile hâkim sınıf haline gelecek, ve hâkim sınıf sıfatıyla, cebir ve şiddet istimaliyle istihsalin eski şartlarını izale edecek olan proletarya aynı darbe ile ve bu istihsal şartlarıyla beraber, bizzat sınıf zıddiyetine isal eden şartları da, yani bizzat sınıfların mevcudiyetini de izale etmiş olacak; ve böylece kendi tefevvukunun da sınıf tefevvuku mahiyetini hazfedecektir.

Eski burjuva cemiyeti, onun sınıfları ve sınıf zıddiyetleri yerine, herkesin serbest inkişafı, umumun serbest inkişafının şartı olan bir şirket kaim olacaktır.

* * *

Sosyalist ve Komünist Edebiyatı

1- Mürteci Sosyalistlik

a- Derebeylik Sosyalizmi

55- Tarihi vaziyetleri icabı, derebeylik zamanından kalma Fransız asilzadeleri, zaman-ı hazır burjuva cemiyeti aleyhine hücum kitapları neşretmek mecburiyetinde bulunmuşlardır: 1830 Temmuz İnkılâbı'nda Fransa'da ve "Reform Bill" hareketi esnasında İngiltere'de kendilerini yeniden mağlup eden bu görmemiş ve menfur burjuvazyaya karşı dış biliyorlardı.

Onlar için artık ciddi bir siyasî mücadele mevzubahis değildi. Ellerinden gelen yalnız edebî cidal idi. Lakin, edebiyatta bile, hükümdarlığa rücu devrinin bayatlamış boş sözleri artık gayr-i kabil-i tahammül olmuştu. Muhabbet celbetmek için, asilzadeler bizzat kendi menfaatleri mevzubahis olmadığını zannettirmek mecburiyetinde kaldılar. Burjuvaziye karşı olan ithamnamelerini zahiren, istismar edilen amele sınıfının menfaatlerine hizmet etmek üzere tertip ediyorlardı. Bu suretle yeni efendilerine karşı – bir taraftan kulağına az çok tehditkâr tefeüller fısıldayarak – hakaret-amiz şarkılar terennüm edebilmek suretiyle gam dağıtmış oluyorlardı.

Derebeylik sosyalizmi bu tarzda dünyaya geldi. Bu, hiciv ile mizah arasında bir şeydir. Onda mazinin akisleri ve hemen hemen istikbalin gürlmeleri hiss olunur. Bazen burjuvazyayı bir acı nükteli ve kan alıcı tenkit ile kalbinden yaralar. Bu edebiyat, kurûn-ı ahire tarihini anlamak hususundaki kati iktidarsızlığı ile daima gülünç olmuştur.

56- Bayrak makamında, bu adamlar, serseri proleterlerin heybesini omuzlarlar ve böylece halkı isyan ettirmeye çalışırlar. Fakat onları takip etmek teşebbüsünde bulunulmaz, derebeyliğin atik armaları kunduralarının arkasında görülmekte ve ahali kahkahalarla gülmekten katılmaktadır. Fransa'nın bazı kral taraftarlarıyla İngiltere gençliği bu eğlenceli manzarayı arz etmişlerdir.

Derebeyleri, kendi işletme usullerinin şeklen, burjuva işletme usullerinden başka

olduğunu ispat ettikleri zaman kurûn-ı vustaî işletmenin bugün mevcut olmayan büsbütün başka hâlât ve şerait içinde yapıldığını söylemeyi unuturlar. Onların teveffuk zamanlarında proletarya olmadığını ispat ettikleri zaman ilave etmeyi unuturlar ki, derebeylik nizam-ı içtimaîsi üzerinde zarurî bir tarzda bugünkü burjuvazyaya çiçek açmıştır.

57- Bununla beraber, tenkitlerinin irticaî temayülâtını gizlemezler. Ve burjuvazyayı başlıca itham ettikleri şey bilakis, saltanatla, bütün eski nizam-ı içtimaîyi yıkacak olan bir sınıfın inkişafına meydan vermesidir.

Burjuvazyayı itham ettikleri şey, bir proletarya doğurmaktan ziyade ihtilalkâr bir proletarya doğurmasıdır.

Bunun içindir ki, siyaseten, amele sınıfına karşı ittihaz edilen bütün cebir ve şiddet tedabirine iştirak ederler. Ve hayat-ı hususiyelerinde, muhteşem cümlelerine rağmen, sanayi çöplüğünün altın elmalarını devşirmeye adem-i tenezzül göstermezler. Sadakat, hüsn-i niyet ve derebeylik şerefi yerine, kemal-i hırs ile yün, pancar, ispirto ticaretini ikame etmesini bilirler.

58- Ruhban daima derebeylerle beraber hareket etmiştir. Buna binaen dindarâne sosyalizm, derebeylik sosyalizmi ile beraber gider. Hıristiyan riyazetine, bir sosyalizm rengi vermek kadar kolay bir şey yoktur. Hıristiyanlık da; şahsî mülkiyete, izdivaca, devlete karşı koymadı mı? Bunların yerine hayratı, dilenciligi, bekâr yaşamayı, vücuda işkence yapmayı, manastırlarda inziva hayatını ve kiliseyi tavsiye etmedi mi? Hıristiyan sosyalizmi, asilzadegân kinlerini rahibin takdis etmesine mahsus bir okunmuş sudur.

b- Küçük Burjuvaların Sosyalizmi

59- Derebeylik aristokrasyası burjuvazyanın harap ettiği yegâne sınıf değildir. Maişet şartları dumura uğrayan, burjuva cemiyeti içinde tedricen mahvolan diğer sınıflar mevcuttur. Bugünkü sermayedar burjuvazyadan evvel mutavassıt devrenin küçük burjuvazyası, bir küçük zürra' sınıfı vardı. Bu sınıf, sınaî ve ticarî inkişafı geri kalmış memleketlerde, büyüme halinde olan, burjuvazi yanında sönük bir nebati hayat geçirmektedir.

Bundan gayrı, hazır medeniyetin tam bir inkişaf irae ettiği memleketlerde de, yeni bir küçük burjuvazyaya teşekkül etti. Bu sınıf proletarya ile burjuvazyaya arasında temevvüç eder; burjuva cemiyetinin, kesildikçe daima yeniden çıkan bir kuyruğu mesabesinde. Fakat bu sınıfın efradını rekabet, mütemediyen proletarya içine dökmektedir. Büyük sanayinin inkişafı neticesi, ayrı bir sınıf olarak idame-i mevcudiyet etmeleri imkânının zail olmak üzere bulunduğu alakadarlar fark etmektedirler. Ve o zaman ticaret, sanayi ve ziraatta ustabaşılar ve hizmetkârlar tarafından yerleri tutulmuş olacaktır.

60- Fransa gibi, ahalsinin nısfından ziyadesi köylü sınıfından terekküp eden memleketlerde, burjuvazyaya karşı proletaryanın davasını müdafaa ve burjuva idaresini tenkit ederken, muharrirlerin küçük burjuvazi ve köylü mefhumlarını esas ittihaz etmeleri ve amele menafini, bir küçük burjuva nokta-i nazarından ele almaları pek tabiidir ve böylece bir küçük burjuva sosyalizmi husul buldu. Bu edebiyatın reisi, yalnız Fransa için değil, İngiltere için de Sismondi'dir.

Bu sosyalizm fevkalade bir incelikle istihsalin bugünkü şartlarına merbut tenakuzları tahlil etti. İktisat mütehassıslarının nikbin müdafaalarının temelinde bulunan mürailiği çıplak olarak gösterdi. Gayr-i kabil-i red bir tarzda makinecililiğinin ve iş bölümünün muhrip tesiratını,

sermayelerin ve emlak-i gayr-i menkulenin temerküzünü, fart-ı istihsal buhranlarını, küçük burjuvaların ve köylülerin husufu zaruretini, proletaryanın sefaletini, istihsal herc ü mercini, servetin tevziinde nazara çarpan nispetsizlikleri, milletler arasında sınaî tahrip muharebelerini, kadim itiyadın, aile münasebetlerinin, milliyetlerin inhilalini gayr-i kabil-i red bir tarzda ispat etti.

61- Fakat bu sosyalizmin müspet muhtevası hangisidir? Ya eski istihsal ve nakil usullerinin ve onlarla beraber eski mülkiyet idaresinin ve bütün eski cemiyetin iadesini istiyor, yahut da bugünkü istihsal ve nakil vasıtalarını; yeni usul istihsalin temelini yıktığı ve yıkılmaması mümkün olmayan saldide mülkiyet kalıbı içine sıkıştırmak arzu ediyorlar.

Her iki ihtimalde de küçük burjuva sosyalizmi irticakâr ve hayalperesttir.

İmalatta lonca usulü ve ziraatta patriarkal idare, işte bu sosyalizmin son sözü.

Sonraları, bu sosyalizm bir sukut-ı hayale uğramış meskenetin verdiği denaete düşmüştür.

Alman Sosyalizmi yahut Hakiki Sosyalizm.

Fransa'nın komünist ve sosyalist edebiyatı, hâkim bir burjuvazyanın tazyiki altında doğdu. Bu, tahakküme karşı mücadelenin edebi bir ifadesidir. Bu edebiyat Almanya'ya, burjuvazyanın henüz derebeylik mutlakıyetine karşı mücadeleye başladığı sırada ithal edildi.

Almanya'da filozoflar veya felsefe ve nükte perdazlık kılığını taşıyanlar buna hırz-i cân ile sarıldılar. Yalnız unuttular ki Almanya'ya bu Fransızca yazıları ithal etmekle oraya aynı zamanda Fransa maişet şartları da ithal edilmiş oluyordu. Alman ahvaline nazaran bu eserlerin artık ameleye bir kıymeti yoktu. Bunlar artık sadece bir edebi nümayişten ibaret kalıyordu. Hakiki tabiat-ı beşerin şe'nileştirilmesine dair beyhude bir tedkik-i nazarî bir mahiyette gözüktüler. Buna müşabih bir hal daha evvel on sekizinci asırda da vuku bulmuştu. Fransa İhtilali'nin mutalebatı o zamanın Alman filozoflarına, ancak "amelî aklın" umum mutalebatı gibi gözükmişti. Fransız ihtilalci burjuvazyasının iradesinin tezahüratı olan efal de, onlara göre saf iradenin, olması icap ettiği gibi olan iradenin, hakiki irade-i beşerin ifadesi idi.

63- Bu Alman ediplerinin gayreti yeni Fransız fikirlerini kendi ihtiyar felsefe şuurlarıyla telif etmeye, eski felsefeleri nokta-i nazarından Fransız fikirlerini anlamaya inhisar etti. Bu fikirleri bir ecnebi lisanı gibi, tercüme suretiyle, temsil ettiler.

Rahiplerin nasıl edyan-ı kadimeye müteallik klasik eserlerin el yazılarını manasız bir takım evliya hikâyeleriyle örtmek itiyadında oldukları malumdur. Alman edipleri, dinsiz Fransız edebiyatına karşı, aksi istikamette hareket ettiler. Fransız eserlerinin esas metni altından kendi abes felsefî telakkilerini geçirdiler. Onların eserleri, mevcut nakit usulünün Fransız tenkidi arkasına "hakiki tabiat-ı beşerin nefyi" diye yazdıkları, burjuva devletinin Fransız tenkidi altına "mücerred cihan-şümüliyet tefevvukunun ilgası" diye yazdıkları anlaşılmas muharrerattan ibaret kaldı.

Münakaşalı Fransız tahlili yerine bu acaip felsefî lehçenin ikamesine onlar tarafından "icraat felsefesi" "hakiki sosyalizm" "Alman sosyalizm ilmi" "sosyalizmin esasat-ı felsefiyesinin taharrisi" ilh.. unvanları verildi.

Fransız sosyalizm ve komünizmi böylece recüliyetten mahrum, adeta iğdiş edilmiş bir

mahlûk haline getirildi. Bir sınıfın diğeri bir sınıfa karşı mücadelesinin ifadesi olmadığı cihetle, Almanlar, Fransızların dar görüşlerinin fevkine yükseldiklerini, hakiki ihtiyaçların davasını değil, hakikatin ihtiyaçlarının davasını müdafaa ettiklerini iddia ediyorlardı. Proleterlerin menafii değil, fakat hakiki tabiat-ı beşerin, bir sınıfa mensup olmayan, her hangi bir şey-niyet ile alakası olmayan, fakat felsefî fantazyanın sisli semalarında mevcut olan umumiyet itibarıyla insanın menafii müdafaa ettiklerini iddia ediyorlardı.

64- Mamafih pek resmî bir ciddiyet ile boru sadalarıyla umumî meydanlarda ilan edilen bu Alman sosyalizmi, çok geçmeden, ilk malumat-füruşane masumiyeti zayıf etti.

Burjuvazyanın derebeyliğe ve mutlakıyetçi krallığa karşı olan mücadelesi bir kelime ile hürriyetçi hareket, Almanya'da ve bilhassa Prusya'da daha ziyade ciddiyet kesbetti.

"Hakiki" sosyalizm mücahitleri, siyasî harekete karşı içtimâî mutalebatı koymak, hürriyetçiliğe, temsil usulüne, burjuva rekabetine, burjuva matbuat serbestisine, burjuva hukukuna, burjuva müsavat ve hürriyetine karşı beddualar savurmak, halk kitlelerine nasıl burjuva hareketiyle hiçbir şey kazanamayacaklarını ve her şeyi kaybedeceklerini öğretmek için bu fırsatı ganimet bildiler. Fransız tenkidinin hal-i hazır burjuva cemiyeti ile onun icap ettiği maddi şartların ve bu şartlara tetabuk eden siyasi meşrutiyetin mevcut bulunduğuna göre varid olabileceğini, bu tenkidin adı bir tekrardan başka bir şey olmayan Alman sosyalizmi pek zamanında unutuluyordu, bunlar öyle şartlar idi ki, Almanya için evvela onların tahakkukunu temin etmek lazım gelirdi.

65- Almanya'nın mutlakıyet idaresi, rahipler, mektep hocaları, emlak ve çiftlikât sahipleri ve bunların yordakçıları, bu sosyalizmin akidelerinde, büyüme halinde ve tehditkâr bir vaziyette olan burjuvazyaya karşı bir aksülamel yapmak için, kendilerine lüzumu olan korkuluğu bulmuşlardı.

Sosyalizm, Alman amelelerinin isyan hummasına karşı, hükümetin tatbik ettiği, kamçı ve tüfek darbesi şeklindeki sert muamelenin içinde saklandığı bir şekerleme kabuğu vazifesini gördü.

Böylece, "hakiki" sosyalizm, hükümetlerin elinde burjuvazyaya karşı bir silah haline geldi. Ve zaten, en yakın hedefi, bir irtica menfaatini, küçük Alman şehirleri burjuvazyanın menafii müdafaa etmekte. Almanya'da on altıncı asrın yadigârı olan ve bu zamandan beri daima muhtelif şekillerde tazelenen küçük burjuvazyaya, mevcut idarenin şey-nî esas-ı içtimaisini teşkil eder.

66- Küçük burjuvazyayı idame etmek bugünkü Alman idaresini idame etmektir. Evvela sermayelerin temerküzü dolayısıyla, saniyen de bir ihtilalci proletarya doğurduğu için, sermayedar burjuvazyanın siyasî ve sınaî tefevvuku, bu küçük burjuvazyayı aşikâr bir harabî tehdidi altında bulundurur. "Hakiki" sosyalizm, ona, hem sermayedarlığı, hem de proleterleşmeyi mahvedeceğe benziyordu; ve onu istimal etmekle bir taşla iki kuş vurulmuş olacaktı. Bu suretle sosyalizm bir salgın süratıyla intişar etti.

O ve tasavvuratın hafif nesciyle dokunmuş, talakat ve nükte-perdazlık çiçekleriyle işlenmiş ve sanki hummalı ve sevdalı bir hassasiyet şebnemiyle işba edilmiş bir elbiseden ibaret idi. Alman sosyalistleri, bu uçar kaçır örtü altında "ebedi hakikatlerinin" sefil iskeletini saklıyorlardı. Fakat bu örtü altında, malları süratle sürülüyordu.

Bir taraftan da, Alman sosyalizmi, gittikçe, bu küçük burjuvazyanın suni bir cerbezeye

malik avukatı olmayı vazife bildi.

Alman milleti, onun tarafından, tabîi millet, Alman sergüzeşt-cusu tabîi insan ilan edildi. Bu adamın her bir alçaklığına, gizli, derin ve sosyalist bir mana atfederek onların makûs bir mealde tefsirini mümkün kıldı. “Vahşiyane bir tarzda tahripkâr komünist mektebine karşı sesini yükselterek, sayesinde bütün sınıf mücadelelerinin fevkinde uçtuğu bî-terafılığına, büyük bir kıymet vererek, fikrini nihayete kadar takip ediyordu. Almanya’da dolaşan tekmil sözüm ona sosyalist ve komünist yazılar, pek az istisna ile, bu sinirletici ve kirli edebiyatın malıdır.

2 – Muhafazakâr veya Burjuva Sosyalizmi

67- Burjuvazyanın bir kısmı, içtimaî rahatsızlığı burjuva cemiyetinin devamını temin kasdıyla, tedavi etmeye bezenir.

İktisatçılar, hayratçılar, insaniyet-perverler, amele sınıfının talihini ıslah, umur-ı hayriyeyi tanzim, hayvanları müdafaa ve riyazet cemiyetleri tesis etmekle uğraşanlar ve odalarına kapanmış çalışan çeşit ıslahatçılar bu zümredendirler. Birçok etraflı layihalar burjuva sosyalizminin tespit ve tertibine hasredilmiştir.

Misal olarak Proudhon’ un Felsefenin Sefaleti unvanlı eserini zikredeceğiz.

Burjuva sosyalistleri, zarurî bir tarzda hal-i hazır cemiyet şartlarının icap ettiği tehlike ve mücadelelere maruz kalmadan, onun maişet şartlarını idame etmek isterler. Hal-i hazır cemiyete taraftardır; fakat onu ihtilal ve inihilale sürükleyen anasırdan ayıklanmış olarak, burjuvazmayı proletaryasız olarak isterler. Nasıl olur da, içinde saltanat sürdüğü âlem, burjuvazya için mümkün dünyaların en âlâsı olmaz? Bu nikbin tarz-ı telakkiden burjuva sosyalizmi bir “manzume” yahut bir usul taslağı çıkarıyor. Bu sistemleri vücuda getirmeye ve bu, yeni Kudüs-i Şerif’e dâhil olmaya, proletaryayı teşvik ediyor. Bununla demek istiyor ki, proletarya hazır cemiyete razı olmalıdır ve ancak onun hakkındaki kindar fikrini atmalıdır.

68- Burjuva sosyalizminin, bu kadar kaide tahtında olmayan fakat daha amelî bir diğer şekli, ne istikamette olursa olsun bir siyasî tebeddülün amelelere hiçbir fayda vermediğini ve ancak maişetin maddi şartlarının, iktisadî şeraitin tebeddülü onlara hadim olduğunu ispat ederek, kendilerini herhangi bir ihtilalkâr hareketten nefret ettirmek tecrübesini yaptı. Fakat bu sosyalistlerin, hayatın maddi şartlarının tebeddülü dediği şeyde, istihsalin burjuva şeraitinin, ancak ihtilal ile kabil-i tahakkuk olan ilgası asla mevzubahis değildir. Bu ifade ile esas, eski istihsal şartlarının idamesi olacak olan, muayyen idarî ıslahat kastedilmektedir. Bu ıslahat sermaye ve sa’yin münasebatında hiçbir şeyi tağyir etmeyecektir. Olsa olsa burjuvazinin hükümet ve iktisadî idare masarifini tenkıs edecektir.

Burjuva sosyalizmi hakiki ifadesini, ancak müncer olduğu adi belagat istiarelerinde bulur.

Serbestî-i mübadele.. Amele sınıfının menfaati namına! Himaye kanunları.. Amele sınıfının menfaati namına! Hücre usulünde hapishaneler.. Amele sınıfının menfaati namına! İşte burjuva sosyalizminin son sözü ve yegâne ciddi sözü.

Burjuva sosyalizmi, burjuvalar burjuvadırlar... Amele sınıfı menfaati namına!. demekten ibarettir.

3. Tenkidî Hayalî Sosyalizm ve Komünizm

Zaman-ı hazırın tekmil büyük ihtilallerinde, proletaryanın metalibini ifade eden

edebiyattan, burada bahsetmeyeceğiz (Babeuf'un yazıları ilh..)

70- Proletaryanın, umumî karışıklıklar esnasında, derebeyliğin idaresi devrildiği zamanlarda, kendi sınıf menafini tanıtmak için yaptığı ilk teşebbüsler zarurî bir tarzda akamete duçar oldular. Zira proletarya kendisi henüz ancak iptidaî bir inkişafa mazhar bulunuyordu. Zira kurtuluşunun maddî şartları – ki bilhassa burjuvazyaya devrinin mahsulüdürler – henüz mevcut değildi. Bu ilk proletarya hareketleriyle muvafık olan edebiyat bi'z-zarure irticaî bir ruhtadır. Cihan-şümül bir riyazet ve kaba bir müsavatçılık talim eder.

71- Hakikaten sosyalist ve komünist meslekler, St. Simon, Fourier ve Owen'inkiler ilh... na-tamam bir tarzda burjuvazyaya ile proletarya arasında henüz başlayan ilk mücadele devresinde zuhur ettiler. Bunlar yukarıda tasvir edilmiştir. (Bakınız: Burjuvazyaya ve Proleterler S 19-21)

Bu mesleklerin mucitleri sınıf zıddiyetini, hâkim sınıf içinde icra-yı tesir eden inhilal anasının faaliyetini sarahaten temyiz ediyorlar. Fakat proletaryanın kendisine has olan müstakil azmi ve siyasî hareketi fark ve temyiz etmezler.

Sınıf zıddiyetinin inkişafı, sanayi inkişafıyla müterafık olduğu cihetle; bu adamlar proletarya kurtuluşunun şeraitini de tahakkuk etmiş bulmazlar ve bir ilm-i içtimaî yani bu şeraiti vücuda getirmeye müsait kavanin-i içtimaiye taharrisine koyulurlar.

Gayr-ı mevcut olan faaliyet-i içtimaiye yerine şahsî fikir icatlarını; kurtuluşun tarihî şeraiti yerine, muhayyel şartlar; sınıf hayatına yavaş yavaş ve kendiliğinden alışan bir proletarya teşkilatı yerine, güçlkle kendilerinin doğurdukları bir cemiyet teşkilatı ikame ettiler. Bütün cihan tarih-i müstakbeli, onlar için kendi cemiyet planlarının saha-i tatbiki vazına ve propagandasına irca idiler.

72- Bu projelerde, hakikati söylemek lazım gelirse, onlara nazaran en muzdarip sınıf olan bilhassa çalışan sınıfın menafini müdafaa ettiklerini idrak ediyorlardı. Bütün sınıfların en muzdaribi olmak itibarıyla ancak proletarya onlar için mevcuttur.

Müşahede ettikleri sınıf mücadelesinin pek gayr-i mükemmel inkişafı ve bizzat kendi malî vaziyetleri neticesi, kendilerini bu sınıf tezatlarının fevkinde zannetmelerini mucip oluyordu. İslah etmek istedikleri, en bahtiyarları da dâhil olduğu halde bütün insanların, yaşayış tarzıdır. Bunun içindir ki bila-tefrik bütün cemiyete veya tercihen hâkim sınıfa müracaat etmekten bir an hâl kalmazlar. Mümkün cemiyetlerin en iyisinin, mümkün olan en mükemmel planı kendilerinininki olduğunu anlamak için sistemlerini anlamak kifayet etmez mi?

Her faaliyet-i siyasiyeyi bilhassa her inkılâbî faaliyeti reddetmeleri de mantıkîdir. Muslihane yollardan gayelerine varmak iddiasındadırlar. Küçük mikyasta yapılmış ve bundan naşi bi'z-zarure akamete duçar olmuş tecrübeler, yeni içtimaî İncil'e, kuvve-i iknaiyenin açacağı yolu gösteren misaller teşkil etmelidir.

Müstakbel cemiyetin bu hayalî tasavvurları, proletaryanın henüz pek iptidaî bir inkişafa mazhar olduğu için kendi vaziyeti hakkında ancak hayalî bir malumat sahibi olduğu bir zamanda zuhur ediyor. Onlar cemiyetin cihan-şümül bir istihalesine doğru proletaryanın ilk ve insiyakî gayretini irae ederler.

73- Fakat bu sosyalist ve komünist yazılarda, tenkidî kısımlar vardır. Mevcut cemiyetin temellerine hücum ederler. Ameleleri harikulade bir surette tenvir eylemeye müsait malzeme

yıgıldılar. Müstakbel cemiyete müteallik müspet tekliflerine gelince mesela beldeler ile köyler arasındaki tezdin, familyanın, ferdî teşebbüsün, ücretli işin ilgasına, aheng-i içtimaîyi ilana, devletin sadece istihsali idare eden bir cihaza tahviline temayül eden teklifata gelince bunların manası sadece sınıf zıddiyetlerinin izalesi lüzumu demektir. Hâlbuki bu zıddiyetler henüz başladığından, bu planları hazırlayanlar, onların ancak mebdelerini tanıyabilmişlerdir ve mebdede sınıf zıddiyeti henüz sarih eşkâlini haiz değildi. Buna mebni yapılan teklifler ancak hayalî bir meali haizdir.

74- Tarihî hareketin ehemmiyeti arttığı nispette, tenkidî sosyalizm ve komünizmin ehemmiyeti tenakus etmektedir. Sınıf cidaline girildiği ve savaşların hututu derinleştiği nispette bu cidalin fevkine yükselmek ve onu izale etmek için yapılan bu tahayyül gayreti (effort d'imagination) amelîyatça daha akim, ve nazariyatça daha haklı olmaktadır.

Birçok nukat-ı nazardan bu sistemlerin müessisleri halis inkılâpçılardır. İzah edilen sebeplerden naşi, tilmizleri mürteci hizipler teşkilinden kendilerini alamazlar. Onları geride bırakan proletaryanın tarihî inkişafı karşısında büyük üstatların eskimiş fikirlerine saplanıp kalırlar.

Sınıf cidalinin şiddetini tenkıs etmeye, ifratlar arasında telif-i beyn etmeye çabalamaları mantıkîdir. Mazide olduğu gibi ufak tefek tecrübelerle içtimaî tahayyüllerini tahkik ettirmeyi, mücerret "phalanstère"ler tesisini, dâhilî müstemlekeler yapmayı, küçük Icarie'ler teşkilini tahayyül ederler. Yeni Kudüs'ün ufacık yeni tablalarını çıkarırlar. Şe'nî bir zemin üzerine bu İspanya şatolarını bina etmek için kulübe, burjuva ulüvv-i cenabının atıfetine müracaat etmeleri lazım gelir. Yavaş yavaş, yukarıda teşrih edilen mürteci sosyalistlerden birinin zümresine geçerler ve onlardan daha usul dairesinde bir malumat-fürüşluk ve ilm-i içtimaîlerinin mucize-nüma tesirâtı hakkındaki mutaassıp ve fanatik kanaatleriyle ayrılırlar.

Bunun içindir ki amelenin her türlü siyasî hareketine şiddetle muhalefet ederler. Zira böyle hareketler Yeni İncil'e göre bir imanın fıkdanını farz ettirecekti.

Bu sebeple, İngiltere Owen'cilerinin, Chartism'e karşı, Fransız Fourierist'lerinin ıslahatçılığa karşı yaptıkları gibi irticada bulunurlar.

- 4 -

Muhtelif Muhalefet Fırkalarına Karşı Komünistlerin Tavrı ve Hareketi

75- İkinci mebhasta şerh edilen noktalar, yeni izahata hacet kalmaksızın, komünistlerin şimdiden teessüs etmiş amele partileriyle, İngiltere Chartist'leriyle, Şimalî Amerika'nın zirai ıslahatçılarıyla olan münasebatını tayin etmeye kifayet eder.

Şüphesizdir ki onlar da amele sınıfının en yakın, derhal tahakkuk edecek gayeleri, menfaatleri için mücadeleye atılırlar lakin hal-i hazır harekette, kendilerini meşgul eden ve müdafaa ettikleri, aynı zamanda bu hareketin âtisidir. Fransa'da komünistler muhafazakâr ve radikal burjuvazyaya karşı, demokrat sosyalist partilerine iltihak edeceklerdir. Fakat bunun için, inkılâpçı ananeden gelen hamleleriyle mağşuş hayalat karşısında tam bir tenkidî istiklal muhafaza etmekten vazgeçmeyeceklerdir.

İsviçre'de, radikallere müzaheret edecekler, fakat unutmayacaklardır ki bu fırka karmakarışık anasırın bir mahlûtudur ve içinde sosyalist demokratlar, sadece burjuva radikallerle yan yana bulunurlar.

Polonya’da, komünistler, millî istihlasın şartı olarak, ziraî bir inkılâbı ileri süren partiye, yani 1840’da Krakov İsyanı’nı tahrik eden fırkaya müzaheret edecektir.

Almanya’da, Komünist Partisi, Alman burjuvazyasının inkılâpçı vazifesini ele aldığı takdirde onun yanında mücadelede bulunacaktır: Burjuvazya ile beraber mutlak hükümdarlığa, derebeyin arazi mülkiyetine ve küçük burjuvaziye karşı mücadelede bulunacaktır.

76- Fakat, proletarya ile burjuvazi arasında mevcut olan ve onları yekdiğere düşman kılan muhalefeti, mümkün olduğu kadar açık bir tarzda amelelerin şuurlarına hakketmeyi hiçbir dakika bile unutmayacaklardır. Burjuvazinin zaferiyle müterafik olarak tahakkuk edecek olan içtimaî ve siyasî şartların her biri Alman amelesinin kullanmasını bildiği silahlar gibi, bizzat o burjuvazyaya karşı dönmelidir. Almanya mürteci sınıflarının sukutundan sonra, burjuvaziye karşı mücadele bila-teehhür başlamalıdır.

77- Komünistlerin nazar-ı dikkatini celbedecek bilhassa Almanya’dır. Almanya bir burjuva inkılâbının arifesindedir. Almanya bu inkılâbı, ne İngiltere’nin on yedinci asırda, ne de Fransa’nın on sekizinci asırda tasavvur bile etmedikleri bir derecede inkişaf etmiş bir Avrupa medeniyeti ve bir proletarya sınıfı muvacehesinde vukua getirecektir. Alman burjuva inkılâbı, bi’z-zarure ve şüphesiz bir proletarya inkılâbının ilk mukaddimesi olacaktır.

78- Bir kelime ile komünistler, her memlekette, mevcut içtimaî ve siyasî hale karşı olan tekmil inkılâbî hareketlere yardım edeceklerdir.

Bütün bu hareketlerde, ön saflara koyacakları mesele komünistler için esaslı olan mesele, mülkiyet meselesidir. Hatta bu mesele hakkında müzakere henüz kati bir tarzda başlamamış olsa bile hakikat böyledir.

Nihayet, bu tarzda komünistler, her memleketin demokrat partileri arasında, ittifak ve itilafa çalışacaklardır. [1]

Komünistler, fikirlerini ve tasavvurlarını saklamayı kendilerine yakıştırmazlar, açıkça ilan ederler ki, gayeleri ancak ve ancak ananevi bütün nizam-ı içtimaînin şiddetle devrilmesiyle tahakkuk edecektir. Bir komünist inkılâbı ihtimali karşısında titremek hâkim sınıflara düşer. Bu işte zincirlerinden başka, proleterlerin kaybedecek bir şeyleri yoktur ve bu suretle bütün bir âlem kazanmış olacaklardır.

Bütün dünya işçileri birleşiniz!

[1] O zaman Fransa’da demokrat sosyalist ismini taşıyan fırka-i siyasiyede, “Ledru-Rollin”in”, edebiyatta “Louis Blanc”ın” temsil ettiği fırka idi. Hal-i hazır Almanya’nın demokratik sosyalizminden dağlar kadar farklı idi [F. Engels’in notu].

Son

“Yeni Ruh”a Dair

Yaşamış ve geçmiş “mazi” ile ve “mazi”ye bağlı olanlarla veda ediyoruz. İçimizde yeni bir rüzgâr esiyor. Bu yel bizi yeni ufuklara götürmekte.

Koştuğumuz genişliklerde “düşünce” ile “hayat”ın sıkı rabıtası tecelli ediyor, insanları kardeş yapacak “hayat tarzı”nı “yaşamak” istediğimizdendir ki, önümüze duran her soğuk engeli tutup atıvermek ve hâlâ yıpranmış, paslanmış telakkiler ve akideler “nüşur”undan dünyayı görmek arzu edenlerden bir an evvel uzaklaşmak lazım geldiğini hissediyoruz!

İnsanlara göre “doğru” olduğuna iman ettiğimiz düşünce ve duygularımızdan yarattığımız ve vardığımız “netice”lerle, yani, “mefkûre” ile “hayat”ı ne kadar mümkünse o kadar yaklaştırmak, tam yaşamak kaygısındaız. Bu saf, sağlam düşünce ve temayülümüzle gayet açık bir surette görüyoruz ki “içtimai inkılâp” “yeni ruh”la kaynaşıyor:

İçtimai inkılâp, adeta, gürbüz, canlı başakların yetişeceği mümbit, namiyedar bir toprak ve yeni ruh da bu toprakta doğan, büyüyen ve meyve veren kurtsuz bir “tohum” gibi oluyor.

“İçtimai inkılâp”, “yeni ruh”un müstesna bir iki fertte değil fakat dünyada bütün kabiliyetli insanlar tarafından hakiki ve sade yaşayışını, tecellisini başaracak, ona esas olacaktır.

İçtimai inkılâp, beşeriyetin, bütün bu yükleriyle beraber asırlardan beri doğruluk, iyilik, kardeşlik için ettiği içli mücadelelerinde döktüğü gözyaşlarından doğan engin manevi denizin son büyük dalgasıdır.

Evet, belki bu “dalga” biraz daha sabırsızlanacak, fakat bununla daha büyüyecek, daha kuvvet alacak ve bugün şüphesiz, içimizde esen yel ile insanların çektikleri ızdırap ve koştukları kardeşlik, güzellik namına köpürecek, kabaracak, isyan edecektir.

Ve bir hamlede de derin “kıvrım”ının içine, insanları ezen ve üzen her soğukluğu, bütün riyakârlığı aldığını göreceğiz!...

* * *

Doğru düşünen ve “yaşayan hakikat”e her defa biraz daha yakından bakan her “hayat mütefekkir”i duyuyor ve anlıyor ki insanlık – bilhassa bugün – göze diken gibi batan bir “tenakuz” içinde sürükleniyor. Geniş bir tabir olan “proletarya”ya dâhil her fert eziliyor. Kimse iddia edemez ki, zavallı insanlar, soğuk şartlar içinde yaşamak için riyaya bağlı gayr-i insani kabiliyetlerinden maada, bütün diğer kabiliyetlerini inkişaf ettiriyorlar ve bu şekilde ettirebilirler.

İnsanların şuur sahası, kim diyebilir ki, yaşayış tarzının bu kadar “dar” “ezici” olmasından müteessir değildir; ve insanların hür, kardeş yaşamaları şuur dünyasının da o kadar hudutsuz vüsatına ve zenginliğine sebep olmayacaktır?.. Hiç şüphe yok, hiç şüphe yok “sebepler”e kadar varmadan, neden böyle olduğuna kanaat getirilmeden insanlığa ve dünyaya biraz bakanlar: Cehennemden bir parça diyecekler!...

Genç inan ki, beşerin bugünkü haline şöyle, yüzünden bakıp ümitlerini ve niyetlerini balta ile kesenler ve genç nesli de pak insani heyecanlarının, emellerinin ta hariminde göstermek isteyenler, eski yaşayışa, eskiye, maziye yapışmış olan ruhlardır. Onlar bugünkü cemiyeti idare eden ve bizim “bozuk” diye bağırduğumuz “nizam”ı ezeliyet ve ebediyete bağlı gören “dar” insanlardır. Şüphesizdir ki bu gibiler, beşeriyetin manevi tekâmülüne,

“insaniet”in gökler gibi hudutsuz genişlik ve besatetine gözlerini yummuşlardır. Görmezler!

* * *

“Yeni ruh”la yaşayan yeni nesil, bugün birçok insanların ruhî bir “Rönesans”ına kani, insanietin büyüklerinin bize açtıkları düz yolumuzda, yeni ufka bakıyor, ilerliyoruz. Ve başımızın üstündeki gök tatlı mavidir.

Lakin bulutlarla rtldg ve rtleceği vakitler var! O zamanlar yorulacağımızı ve ehremizin buruşacağını zannetmeyiniz, o zamanlar temiz ve kahraman “Beethoven” gibi tabiatın en vahşi, en asi unsurlarından, nurdan halelerle çevrelemek için kudret, kuvvet, iman ve azim alıyoruz!..

Küçük Çamlıca: Kış: 923

şevket Aziz

TSSTAN

Gençlere Hitap

Pierre Kropotkin'den

-1-

Bugün siz gençlerle konuşmak istiyorum. İhtiyarlar, bu cüretimi kalplerinin, ruhlarının bir köşesine koyarak kendilerini hiç alakadar etmeyen bir şey için ihtiyar-ı zahmet etmesinler.. Zannedirim ki artık on sekiz, yirmi yaşını dolduruyorsun!. Tahsilini bitirmiş, hayat ve mücadele sahasına atılmak üzeresin!.

İmanını, ruhunu dağlamaya çalışan heveslerden azade olduğuna, şeytandan korkmadığına eminim.. Daha ziyade şuna emin olmak isterim ki, muazzam fabrikaların, bila-fasıla beşerin sinesine döktüğü mebzul zinetlerle, gülünç bir surette süslü olan, Meksika biçimi pantolonları, maymunca kıyafetleriyle yollarda gezinen ve bu yaşta yalnız havai heveslerin baziçesi olan gençlerle ülfet peyda etmiyorsun!..

Fakat aksine de farz etsem, kalbini sağlam gördüğüm içindir ki, sana hitap edebilirim. Bilirim ki seni ilk kurcalayan sual “Acaba ne olacağım?” düşüncesidir.

Filhakika insan gençliğinde anlıyor ki, intisap ettiği sanatı veya senelerce memleket fakir halkının masraflarıyla tahsil ettiği ilmi her halde yalnız bir (alet-i teneffu) olarak kullanmak maksadıyla tahsil etmemiştir. Ve bir gün, ruhunu, kudretini, bilgilerini, hal-i hazırda sefalet ve cehalet içinde boğulanların serbestî ve saadeti uğrunda hasretmek lazım geldiği meselesini, hülya haline getirmemek için herhalde bütün hatalardan salim olması lazım gelir. Sen bunu rüyalarında görenlerdensin... Değil mi?.. O halde bu rüyanın hakikate münkalib olabilmesi için ne yapacaksın görelim:

* * *

Hangi şerait içinde doğduğunu bilmiyorum... İhtimal ki yüksek bir tahsilde bulunmak imkânını da elde edebildin! Ne olacaksın?... Doktor, avukat, mühendis... Değil mi?.. Önünde gayet vâsi bir iş sahası var.. Seni bekliyor.. Hayata derin malumatla, tecrübevi kudretlerle atılıyorsun? Ya müfit bir işçisin..

İlmi malumatın mektepte öğrendiğin ufak tefek bir takım bilgilere münhasır kalıyor – ki böyle olmakla beraber bir işçinin hayatı neden ibaret ve nasıl olduğunu öğrenmek sevdasındasın – veyahut faydasız ve teşhizatlısın!.. Fakat evvela birinci faraziye, yani ilmî bir seviyede olduğunu kabul ediyorum ki bilahare ikinci faraziye kabul edeyim diye..

Şimdi senin, doktor olduğunu farz edelim.. Yarın adamın biri seni hastaya çağdırmaya gelecek... Karşılıklı pencerelerden uzanan komşu kadın ellerinin, başının üstünde birleşebildiği dar sokaklardan birine götürecektir, titrek ziyalı bir kandilin çıkardığı isten, havası kokmuş, basık tavanlı bir eve girecek ve orada, yarı karanlık soğuk bir odada kirli ve yamalı bir yorganın örttüğü bir yatakta kadid gibi uzanmış, kısık kısık öksüren bir kadın göreceksin!.. Yine o sefalet yuvasında, bir köşeye büzülerek açık gözleriyle yalvarırcasına sana bakan, soğuktan titreyen, soluk çehreli çocukları da fark edeceksin!..

Evin erkeği, kadının kocası; bütün müddet-i hayatında herhangi bir iş için günde on iki, on üç saat çalışırken, şimdi üç aydan beri başıboş, işsiz bir haldedir. Fakat bu işsiz kalışı her ne kadar ilk defa değilse de bundan evvelki işsizlik zamanlarında, zevcesi gündelikle elinden geleni yapıyor, sabahtan akşama kadar, bir ekmek parası için, çalışıyordu..

İhtimal ki senin gömleklerini yıkar ve günde beş on kuruş alırdı.. Fakat şimdi, kocasının işsizliği yetmiyormuş gibi, iki aydan beri evlerini kaplayan öldürücü sefaletin pençelerinde kıvranıyor, ağır hastadır!..

Doktor efendi, bu hastaya acaba ne gibi vesayada bulunurdun?. Hastalığının umumi kansızlık, gıdasızlık ve havasızlıktan ileri geldiğini şüphesiz ki anladın!. O halde tavsiye edeceklerin: her gün güzel bir pirzola, açık havada biraz hareket, yabıs ve havadar bir ev, değil mi?. Ne acı... Ah doktorum.. Hastan bunları yapabilseydi çoktan yapmış olacak ve senin tavsiyelerini şüphesiz ki beklemeyecekti..

Genç doktor!. Eğer iyi bir kalbin varsa, hakikat-perest isen ve insaniyet aşkını hissediyorsan bu aile sana çok şeyler ifade edecek.. Sana diyecek ki:

İnce duvarın ötesinde, göğsünü yırtar gibi fena öksüren hasta, talihsiz komşuları bir (ütücü kadın)dır. Bir iki kapı sonraki evde bütün çocukların hummalı olduğunu, aşağıdaki bodrumda yatan (çamaşırcı kadın)ın ilkbaharı bir daha göremeyeceğini.. Bitişik evin daha büyük felaketlerin kurbanı olduğunu da anlayacaksın!.

Genç doktorum! Bugün bu hastalara ne söyleyebilirsin? İyi bir gıda, tebdil-i hava, daha az yorucu bir iş... Değil mi?.. Pek tabiidir ki bunları tavsiye etmek imkânını kendinde görmek ve onları tesliye etmek isterdin!.. Fakat buna cesaret etmeden, kalbinde elem, dudaklarında lanet olduğu halde bu evden çıkıyorsun!..

Sen, ertesi gün hâlâ o eski ve fakir evi düşündüğün bir zamanda.. Muavinin dün araba ile hizmetçinin kendisini gelip viziteye çağırdığını hikâyeye ediyor. Ziyaret ettiği kadın zengin ve kibar bir otelde oturuyor!.. Bu kadın, hayatını yalnız modalar, ziyaretler, tuvaletler, rakslar ve ahmak bir kocanın kavgalarıyla geçiren, uykusuzluktan muzdarip asabi bir kadındır.. Arkadaşın bu kadına, bir dereceye kadar iyi olabilmesi için, daha münzeviyane bir hayat, soğuk havada teferrüçler, ruhun tam bir sükûneti, odada biraz jimnastik, tavsiye ediyor.

Fakat müddet-i hayatında işin ne olduğunu bilmeyen bu kadına bu tavsiyeleri yaparsa o iyi olur.

Eğer sen de umumi bir sarhoşluk vererek ya hafif bir ah ya bir küçük kadeh şarapla müteselli olan mukavemetsiz tabiatlardan isen, zamanla bu manzaralara çabuk alışacak ve seni esareti altına alan bu kötü tabiatın saikasıyla yalnız bir fikir besleyeceksin!. O da, hiçbir zaman sefiller, açlar arasında bulunmamak için, mütemadiyen para kazanan sınıflara, burjuvaziye, bir an evvel karışmak fikri...

Yok; eğer “insan” isen, eğer hissin insani düşüncelerine tabi ise, eğer hayvanî tabiat ruhunu mağlup etmediyse o vakit herhangi bir gün evine gelerek düşünecek ve diyeceksin ki:

Hayır... Bu haksızlıktır. Dünyanın bu tarz gidişi devam etmemelidir.. Hastalıkları yalnız tedavi etmek kâfi değil, onlara meydan vermemelidir.. Biraz iyi geçinmek ve ruhî bir tekâmül defterlerimizden, hastalarımızın ve hastalıklarımızın yarısını silmeye kâfi olacaktır.. İlaçlar def olsun!. İnsan evvela havadan, gıdadan ve daha az bir işten başlamalıdır. Bunlar olmaksızın doktorun reçetesi, tavsiyesi kendi kendimizi aldatmaktan başka bir şey değildir.”

İşte bunları anladığın ve hissettiğin gün tabiatıyla sosyalizmi de anlayacaksın!. O zaman onunla münasebat tesisini isteyeceksin ve eğer başkaları sana manasız bir kelime hissini vermezse; eğer proletarya meselesinden haklı düşünceleri tatbik edersen en nihayet bizimle

beraber olacak ve bizim gibi proletaryanın istikbali için çalışacaksın!.. Fakat ihtimal dersin ki:
“Amelî şeyleri atarım.. Hey’at-şinas, tabiatçı, kimyager kuru ilme heveskâr olurum..

O, daima hatta müstakbel nesillere bile meyvelerini verecektir..” Evvela bu mesele hakkında biraz münakaşaya başlayalım.. İlmin içinde ne yapacaksın, ne isteyeceksin?..

TÜSTAV

Dâhili Şuun:

İstanbul Amele Havadisleri

Beynelmîl Bina İşçileri İttihadı Kongresi

Beynelmîl Bina İşçileri İttihadı'nın, bu sanata ait işçilerin tarz-ı tekâsüf ve mahall-i sa'ylerine göre birçok muhit şubelerinden teşekkül ettiğini biliyoruz. Bu şubelerin icra komiteleri, alelade senede bir defa ve lüzumu takdirinde ayrıca fevkalade kongreler akdederler. Merkezî icra komitesi, muhit (mahallî) şubelerin katiplerinden teşekkül eder. Faraza bugüne kadar şubelerin adedi yediden ibaret olduğu için, yedi kâtip birliğin merkezî icra komitesini teşkil ediyorlardı. Merkezî icra komitesinin kâtib-i umumisi ve umumî kasadarı kongre tarafından intihap olunur. (Mevcut mahallî komitelerin umumî içtimaı tarafından ki, aynı zamanda kontrol komisyonunu da bu kongre intihap eder.)

Bunlardan mürekkep olmak üzere 4 Mart 1923 tarihinde Beyoğlu Şubesi salonunda bervec-i zir ruzname ile bir fevkalade kongre akdedilmiştir.

- 1- Merkezî kontrol komitesinin umumî raporu.
- 2- Sendikanın vaziyeti ve faaliyeti.
- 3- Kâtib-i umumi ve umumi veznedar intihabı.

Kongrede mümessil bulunduran şubeler şunlardır: Beyoğlu, Beşiktaş, Ortaköy, Balat, Unkapanı, Kadıköy.

(Langa muhit şubesi merkez azaları memalik-i ecnebiyeye gitmiş olduklarından bu şubeye mensup azalardan biri muhit namına hazır bulunmuştur.)

Celse saat 10'da açıldı. İçtimaa reis intihap olunan arkadaş aynı zamanda sendika kontrol komisyon azasından bulunduğu vaziyeti, son safahâtı ve son defa faaliyete geçtiği zaman çizdiği – yalnız inşaat sanayi amelelerinin değil fakat bilumum işçilerin birleşmesine matuf – hedefi uzun uzadıya şerh etti. İnşaat ameleleri birliğinin, bir “Türkiye umum amele teşkilatları birliği” vücuda getirmek üzere teşekkül etmiş olan kongreye duhulü hakkında izahatta bulundu ve muhtasaran bu kongrenin mesaisi ile İzmir İktisat Kongresi'ne İstanbul amelesi namına delege izamından bahs eyledi ve İktisat Kongresi'ne arz olunmak üzere ihzar olunan layihayı okudu. Bu beyanattan sonra idarenin vaziyet-i maliyesi hakkında bir rapor yaptı. Bundan sonra bir diğer arkadaş umumi bir surette sendikaların vaziyetinden bahsetti. Her iki arkadaşın raporları ittifak-ı ârâ ile kabul edildi.

Müteakiben kâtib-i umumi intihabına başlandı. Muhtelif reyler dinlendi. Fakat uzun bir münakaşadan sonra Beyoğlu şubesi kâtibinin kâtib-i umumi olması teklifi, ittifaka yakın bir ekseriyetle bir müddet için kabul edildi. Fakat muhtelif tekliflerle statüko münakaşa edildi. Bir arkadaş muvakkat namıyla merkez-i umuminin yeniden intihabını ve bunun müsaade-i resmiyeye ait eşkâl-i kanuniyenin ifasına memur edilmesini teklif etti. Sonra kasadar intihabına geçilerek bade'z-zeval üçte celse kapandı.

Şehrimizde İzcilik:

Harb-i Umumî içinde ortadan kaybolan izcilik hareketinin, son aylar esnasında tekrar baş gösterdiği ve evvelden olduğu gibi hususî ve resmî ve bütün mekteplerin, izcilik teşkilatları yapmak hususunda yekdiğeriyle rekabet etmekte olduklarını görüyoruz.

İzcilik; geniş ve hakiki manasıyla alındığına göre, şüphesiz memleketimizde teessüsü samimiyetle arzu edilir bir harekettir. İzcilik idmanlarının, iyi idare edildikleri halde bedenî ve ruhî kabiliyetlerin inkişafı ve gençleri, sağlam vücutlu, faal, açıkgözlü, çevik, metin iradeli, gayr-i endiş insanlar olarak yetiştirmek hususundaki yardımını inkâr edecek biz değiliz. Çocuklarımızı ve gençlerimizi bütün tahsil çağları müddetince mektebin dört duvarı arasında ve yalnız ders kitapları içinde hapsetmekle hakiki birer insan olarak yetiştirmek kabil olamayacağını spor ve izcilik idmanlarıyla, kulüplere, gazete ve mecmualara büyük bir ihtiyaç olduğunu şiddetle takdir edenlerdeniz.

Fakat aynı suretle şunu da takdir ederiz ki herhangi hareket ve faaliyet hadd-i zatında ne kadar iyi olursa olsun, yanlış ve eksik bir surette, şeraitine muvafık olmayarak tatbik edildiği takdirde faydadan ziyade ziyan verecektir.

Bizde spor ve izcilik de bu suretle yanlış ve ters olarak tatbik edilmekte olan faaliyetlerdendir.

Bu mesele ile meşgul olanların malumudur ki gösteriş ve alâyiş izciliğin ruhuyla kabil-i telif olmayan noksanlardır. Maalesef bizde, gerek harpten evvel olsun, gerek şimdi, en çok ehemmiyet verilen cihet bu alâyiş ve nümâyiş kısmı oluyor. Ve dikkati, çevikliği, azim, irade, beceriklilik, mukavemet kabiliyetlerini, vazife ve gayr-i endişlik hislerini inkişaf ve tenmiye ettirecek mümarese ve idmanlara hiç ehemmiyet verilmiyor yahut gayet cüzi ehemmiyet veriliyor. Hâlbuki izciliğin asıl hakiki ve asli faaliyetleri bunlardan ibarettir. Yoksa bayraklarla, mızıkalarla lüzumlu lüzumsuz şehrin sokaklarını dolaşmak değildir.

Harb-i Umumî'den evvelki zamanı da hatırlıyoruz. O vakit de müstesnalardan sarf-ı nazar – umumiyetle aynı hatalar irtikâp edilmişti. İzcilik hemen münhasıran bir yürüyüş ve askerî talime inhisar etmişti. Seferberlikten bir iki ay kadar evvel, oymak beyi yetiştirmek üzere, Mister Parfitt'in riyaseti altında Maltepe'de kurulan karargâhta izcilik namına yapılan faaliyet askerî talimden başka bir şey değildi. Maalesef bugün de aynı suretle hareket ediliyor.

Kusurlarımız yalnız bu kadarlıkla da kalmıyor. Manevi ciheti bırakıp da bedenî neşv ü neması nokta-i nazarından da tetkik edecek olursak, yine birçok hatalar irtikâp eylediğini görürüz, 8-10-20 yaşlarındaki çocuklara beraberce saatlerce yürüyüş yaptırmak ne dereceye kadar mantık ve fenne muvafıktır?

Yürüyüş halinde bulunan izci kolonlarına dikkat edilsin. Görülecektir ki, beti benzi uçmuş zavallı çocuklardan büyük bir kısmının adım atmaya mecali yoktur. Niçin, çünkü, kâfi derecede gıda alamayan çocuklarımızda fizyoloji[k] sefalet pek ziyadedir.

Bu şerait dâhilinde bu zavallılara spor ve izcilik idmanları yaptırmak demek, bugünkü nesli yükseltmek değil, belki imha ve ifna etmek için en emin bir vasıta. Şu satırları okuyacaklar bizi belki spor düşmanı olarak telakki edeceklerdir. Fakat bu haksızlık olacaktır. Çünkü kâfi derecede gıda almadığı halde mütemadiyen spor ve izcilik idmanlarına tabi olan çocukların ve gençlerin safahat-ı hayatları tetkik ve kontrol altında bulundurulacak olursa görülecektir ki onların bu idmanlardan elde ettikleri kazanç, ziyanlara nispetle çok azdır.

Meselenin diğer bir acıklı ciheti daha var. Mektep idareleri, izciliğe yazılan çocuklardan, kabalak ve sair levazım bedeli olmak üzere altı yedi lira istiyorlarmış. Ve işittiğimize göre bunu getirmeyen çocukları mektebe kabul etmemekle tehdit ediyorlarmış. Bir lokma ekmeği güçlkle tedarik edebilen aile reislerinin nasıl elim bir vaziyette kaldıklarını

düşününüz!

Memleketin terbiye ve irfan hayatını tanzim etmekle muvazzaf ve meşgul olan makamlar memlekete hayırlı bir hizmet etmek istiyorlarsa, izciliği şimdilik bir tarafa bırakarak, büyük bir ekseriyeti sefalet, nim sefalet içinde puyan olan ailelerin vaziyet-i iktisadiyelerini yükseltecek tedabiri bulup tatbik etmeye gayret etmelidirler.

Yeni Neşriyat:

[Şarkî Anadolu Demiryolları Cephesinde Amerikalılar]

namı altında; bugün bizi şiddetle alakadar eden, demiryolları, maden ve petrol imtiyazları, bilhassa âhiren Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen (Chester Projesi) ve Amerika'nın petrol siyaseti hakkında faydalı malumatı havi bulunan bu risaleyi karilerimize tavsiye ederiz.

Evkaf Matbaası

Müdür-i Mesul: *Sadrettin Celal*

TÜSTAN